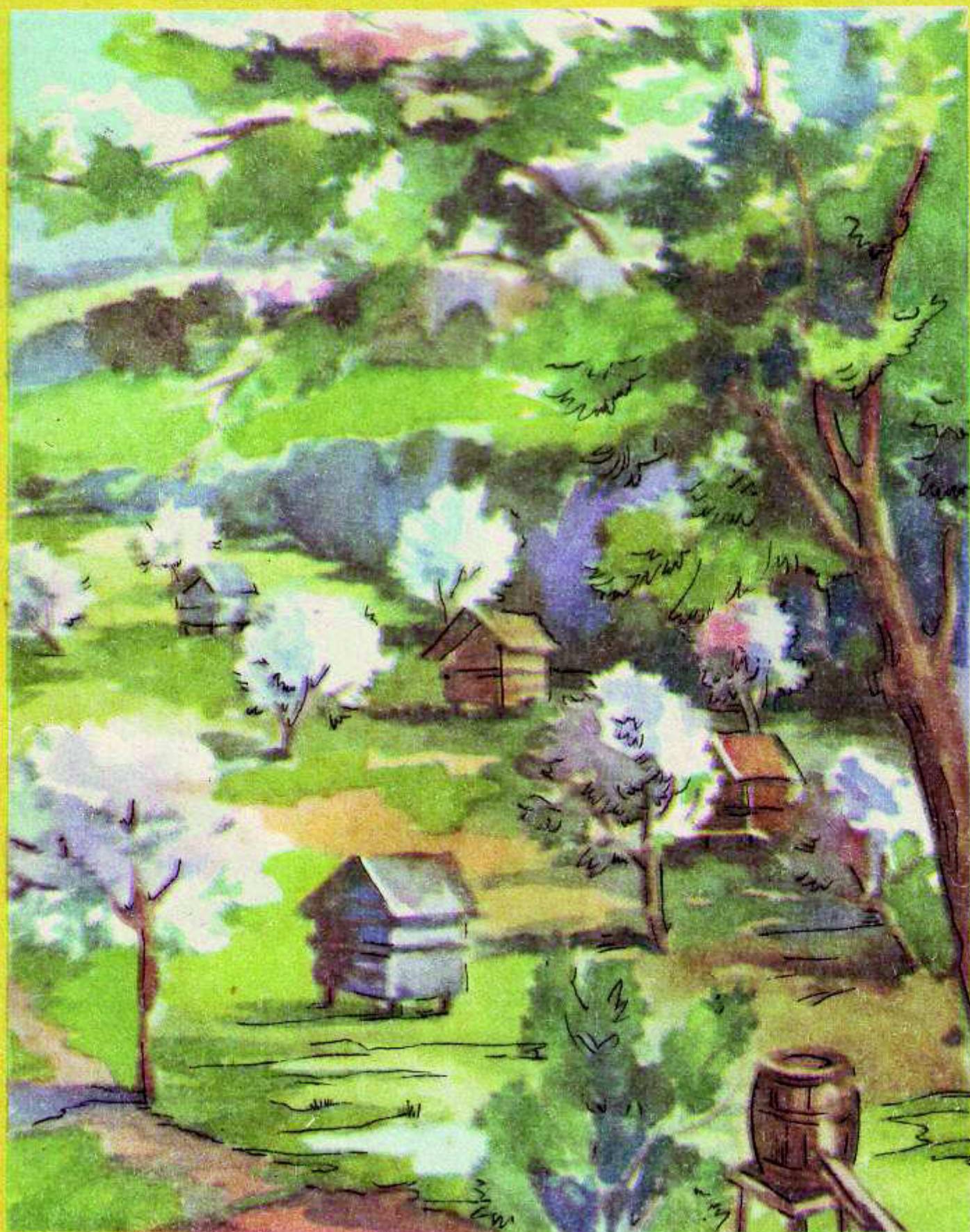

ISSN 0869—2378

Українська художня національна

4'92

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ «УП»

У зв'язку з різким підвищенням цін на папір, поліграфічні і поштові послуги, податково-фінансові і інші організаційні витрати, які пов'язані з випуском журналу редакція «УП» змушені поновити передплату. Тому доводиться Вас інформувати, що з 1 липня цього року встановлюється нова передплата ціна журналу на друге півріччя — 90 крб., на один квартал — 45 крб., на один місяць — 15 крб.

Оформити додаткову передплату на журнал «УП» Ви можете вже з дня публікації нашого повідомлення.

Шановні читачі і пасічники! Надіємося, що Ви зрозумієте нас і сприймете нову ціну з почуттям відповідальності і вболівання за існування відродженого і єдиного щомісячного журналу на Україні.

Редакція журналу «УП» тільки що стала спиратися на ноги в творчій діяльності не маючи у своєму розпорядженні найнеобхіднішого: коштів, оргтехніки і обладнання, свого приміщення. Тож підтримаймо спільними силами першу ластівку українського пасічництва.

Ми віримо, що в цей складний економічний і політичний час Ви нас зрозумієте і не будете байдужі до долі пасічницького часопису. Думаємо, що багато пасічників спроможні продати 1—2 кілограми меду, щоб провести річну передплату на «УП». Редакція в свою чергу сподівається, що ціна журналу з часом зменшиться.

З 1 липня 1992 року припиняється доставка журналів тим, котрі передплатили «УП» в 1991 році і в першому кварталі 1992 року по старій ціні. Передплатники, які провели підписку в другому кварталі, повинні доплатити різницю між новою і старою ціною за передплатний період.

Дякуємо за підтримку. До нових творчих зустрічей на сторінках «УП».

Редакція «УП».

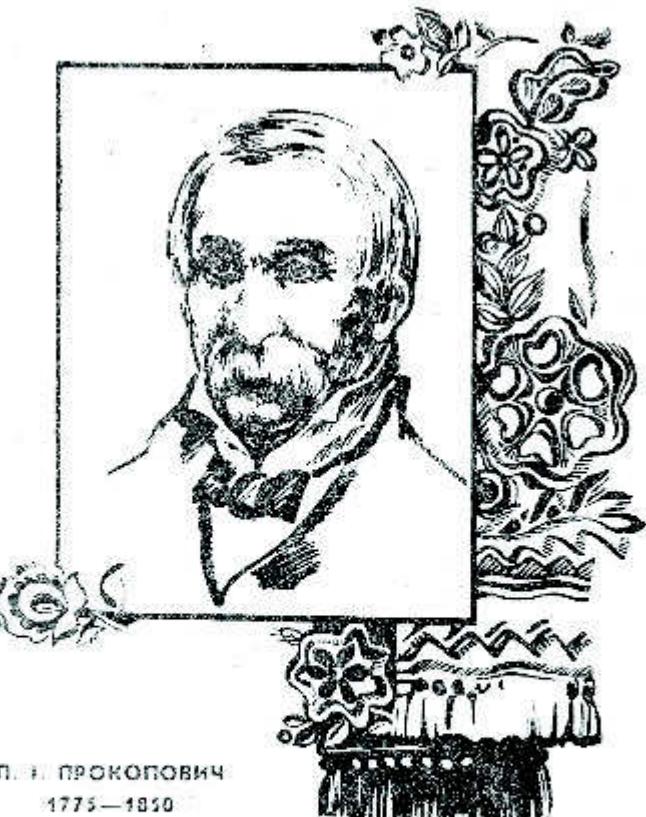
Пасіка серед медодайв

Український науковий журнал

4 '92

ЗАСНОВАНИЙ У ТЕРНО-
ПОЛІ В 1914 р.
ВІДРОДЖЕНИЙ У ЛЬВОВІ
В 1991 р.

Щомісячний науково-виробничий, інформаційний масовий
галузевий орган Української Спілки Пасічників і Інституту
бджільництва імені П. Г. Прокоповича Української Аграрної
Академії Наук.

П. Г. ПРОКОПОВИЧ
1775—1850

«Миром Божим світ краситься...»

Величаве і радісне свято надходить на нашу українську землю. Празник Христового Воскресіння. З ним пов'язуємо найпотаємніші, найсвітліші почування душі, її весняного розвою і оновлення, бо воскресіння Ісуса Христа є символом перемоги Добра над Злом, віри над зневірою, символом надії й любові.

Всі ці стражденні роки ми, діти Христові, чекаючи з благоволінням і трепетом чуда — Христового воскресіння, — леліяли в серці тиху надію і на власне воскресіння, воскресіння матері-України. Переслідувані, гнані, зневажені, обкрадені, але, нескорені, ми щиро і гаряче молилися, аби сяйво від воскресіння Христа пробило товщу літ і благодатною рукою торкнулося високого і чистого чола України. Молилися рідним материнським словом, і наша молитва була почути, бо то промовляла сама душа: «Любимо тебе, Україно, наш тихий земний раю, розп'ятій на хресті. Віримо в твоє воскресіння, бо ти вистраждала, як ніякий народ, благословіння і щастя під сонцем...».

І — звершилося. Воскресла, розірвала кількасотлітні невольничі, кайдани

наша мати-Україна, а разом з нею і ми, її діти. Світ відкриває нині новий материк з поетичною і ніжною назвою «Україна». Тож неспроста цьогорічний Великдень, воскресіння Христове, ми святкуємо з таким піднесенням, святочними почуваннями в душі. Тому так велично, одухотворено співають церковні дзвони, голосячи всьому світу: «Христос Воскрес і з мертвих, смертью смерть поправ, і тим, що в гробах, життя дарував».

І ми, щиро, натхненно несімо світові цю велиcodню радість:

Христос воскрес!
Землемъка зі сну збудилась,
В трави, цвіти замайлась.
Звір і пташка веселяться,
Миром Божим світ краситься.

Редакція «УП» здоровить всіх читачів, шанувальників часопису з святом Христового воскресіння. Зичимо радості, щастя, довголіття, щедрих весняних взятків, добрих гараздів. Нехай благословення Всевишнього буде над Вашими родинами, дітьми, всією воскреслою українською землею.

Христос воскрес!
Христос воскрес!
Христос воскрес! Воскресне Україна!
І люд вкраїнський встане із колін.
І з словом Божим на святій руїні
Збудує храм на подив всіх країн.

Л. Корінченко.

Двоматочний спосіб пасічникування

У північно-західному регіоні України існує два явно виражених типи взятків.

Хороший медовий конвеєр створюють весняні медодай, які цвітуть у квітні-травні. Це різні види верб, клен, озимий ріпак, сади, кульбаба, каштан, малина та біла акація.

Другий головний взяток починається у кінці червня та в липні з різnotрав'я та гречки. По своїй силі він слабіший від весняного.

Для повного використання першого не завжди бджолині сім'ї мають потрібну силу. До другого ж часто частина сімей приходить у ройовий стан і теж не в змозі повністю його використати.

З особливими труднощами пов'язана підготовка сімей до ранньовесняного взятку. Для цього, на мою думку, доцільно користуватися двоматочним методом пасічникування. Я утримую сім'ї у багатокорпусних вуликах на рамку Дадана-Блатта з надставкою на половину цієї ж рамки. У корпусі розміщується 10 рамок.

При підготовці до зимівлі стараюся створити сім'ї силою 3,5—4 кілограми бджіл. При нормальніх умовах зимівлі сила таких сімей весною становить 10 і більше рамок Дадана-Блатта.

Як правило, весняний обліт бджіл у північно-західному регіоні України відбувається в середині березня. Після цього сім'ї звужую до 1 корпуса Дадана, підгодовую їх рідким цукровим сиропом (1:1) по 250 грамів через день, поки у природі не з'явиться підтримуючий взяток.

Маючи велику силу, такі сім'ї в 25—30 числах квітня починають іти в ріст, їх необхідно розширювати. Перше весняне розширення виконую півкорпусом. Це пов'язано з тим, що у цей час дуже часто бувають похолодання і навіть нічні заморозки, і при розширенні цілим корпусом сім'я не в силі обігріти такий об'єм вулика, припиняє на деякий час свій розвиток, а цього допускати не можна.

Теорія, практика, господарство

Півкорпус сім'я освоює через 10—15 днів і в 10-х числах травня на таку сім'ю ставлю ще один півкорпус, заповнений наполовину сушником і наполовину штучною вощиною. Цей свіжий корпус ставлю між основним та попередньою надставкою. У верхній надставці відкриваю льоток.

Приблизно 20 травня приступаю до формування двох маточних сімей. До цього строку на одній з сімей закладаю маточники з таким розрахунком, щоб до часу формування двоматочних сімей вони були зрілими. При формуванні двоматочних сімей беру запасне тимчасове дно і ставлю біля вулика з сім'єю. Дно виготовлене з ДВП, оббите бруском 25×25 міліметрів, який утворює підрамковий простір. Знімаю дах вулика, перевертаю його обв'язкою вверх. На дах ставлю верхній корпус. Потім знімаю корпус, який був поставленний останнім, ставлю його на запасне дно і переглядаю. Як правило, штучна вощина в ньому на цей час буває вже відбудована і рамки засіяні яєчками. Якщо матки в цьому корпусі не виявиться, то заходжу її в інших корпусах і пересаджую в корпус, поставлений на запасне дно. На основну сім'ю ставлю корпус, який тимчасово стояв на перевернутому даху, зверху цієї сім'ї ставлю надставку, заповнену сушшю та вощиною. На цю сім'ю зверху ставлю новоутворену з старою маткою і відкриваю льоток. Таким чином внизу вулика знаходиться основна сім'я, в якої відібрана матка, відкритий нижній льоток, всі інші льотки закриті. Цій основній сім'ї на наступний день даю зрілий маточник. Через 5—6 днів переглядаю її, переконуюся у наявності матки і зриваю усі маточники, які інколи закладає сім'я.

Над основною сім'єю розміщено відводок з відкритим розплодом, старою маткою, молодою бджолою, яка ви-

годовує розплід, а також льотною бджолою, яка раніше літала через верхній льоток основної сім'ї. Відводок добре розвивається тому, що обігрівається основною сім'єю через тонке дно відводка.

В час утворення безматочної сім'ї ще цвітуть сади, кульбаба, ріпак, каштани, малина, а через тиждень-півтора починає цвісти акація. Один з цих або декілька медодайів створюють хороший продуктивний взяток, який добре використовує основна сім'я, що не має відкритого розплоду, але має багато льотних бджіл.

Після цвітіння акації, тобто через 15—18 днів, приступаю до відбору меду і перегляду основної сім'ї. На цей час молода матка вже починає відкладати яйця. Якщо у сім'ї нема матки, то пісаджую молоду запасну.

На основну сім'ю замість запасного дна кладу дротяну решітку з комірками 3×3 міліметри. На відводок, який до цього часу вже набрав сили, ставлю один корпус на 1/2 рамки.

Через 2—3 дні, коли завдяки металевій сітці обидві сім'ї матимуть спільний запах, замінюю її роздільною решіткою. Під роздільну решітку безпосередньо на бруски основної сім'ї кладу газетний папір, який бджоли прогризають і краще об'єднуються з відводком.

Така об'єднана сім'я з двома плідними матками добре розвивається і до наступного взятку набирає силу 35—40 стандартних рамок, добре його використовує.

Наприкінці останнього взятку, який закінчується 25—30 серпня, переглядаю сім'ю, відбираю мед. В основній сім'ї відбираю усі рамки з закритим розплодом і бджолами, які їх обсідають. Замість відібраних даданівських ставлю рамки з вошиною, слідкою, щоб в основній сім'ї залишилася матка. Далі обробляю від кліща варроа-якобсоні.

З основної сім'ї знімаю ганеманівську решітку, а замість неї ставлю тимчасове дно. На нього — сім'ю з старою маткою. Від неї також відбираю мед, закритий розплід і здійснюю противароатозну обробку.

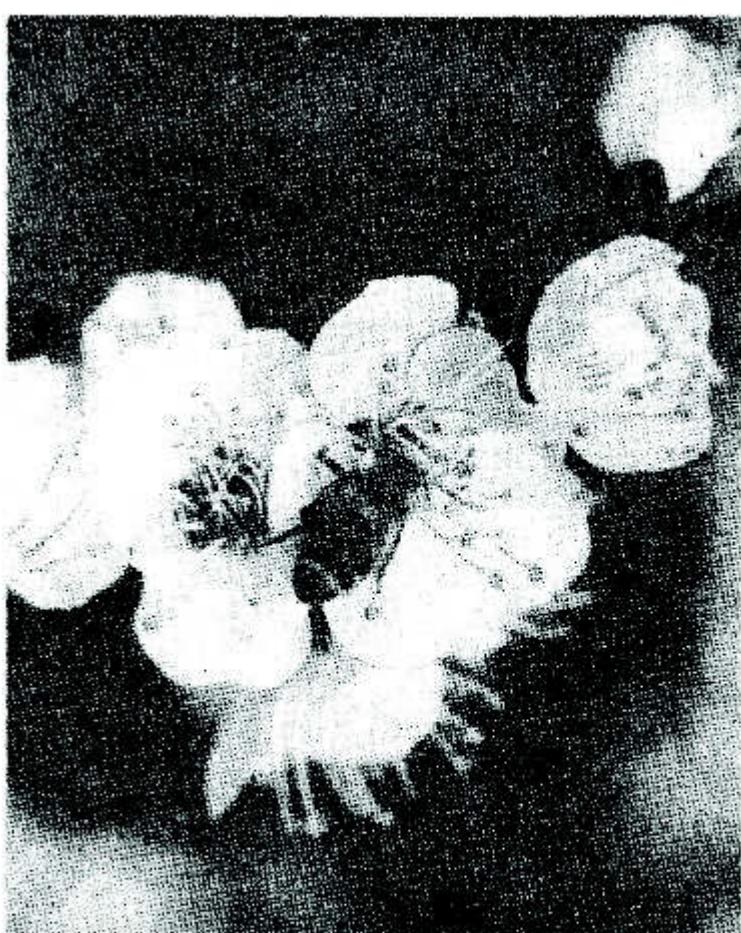
Від цього моменту у вулику живуть дві окремі бджолородини, які починають загодовувати на зиму. В основній нижній сім'ї, де є молода матка, бджоли ще відбудовують вошину, яку вона заєє.

У зв'язку з тим, що на цей період підготовки до зими в сім'ях буде мало кліща (бо основна його маса відібрана з закритим розплодом) сім'ї добре підготовляються до зимівлі.

Розплід, який відібрано разом з бджолами, що його обсідають, вивожу за 3—5 кілометрів на інший тічок, де його по 12—15 рамок розміщаю у вуликах. Потім даю таким сім'ям зрілий маточник і починаю зимову загодівлю. Допоки з маточника вийде, спається і почне відкладати яйця матка, вийде і весь розплід, а з ним — основна маса кліща. Через 12—15 днів після організації відводок обробляю проти вароатозу. У зв'язку з тим, що у такій сім'ї нема закритого розплоду, вдається позбутися основної маси кліща.

Така, знову організована, сім'я іде у зиму силою 7—8 рамок як запасна.

У другій половині вересня приступаю до об'єднання основних сімей.

У цей період року сім'я з старою маткою, як правило, обсідає два корпуси на 1/2 рамки Дадана-Блатта. Знаходжу матку і відбираю її. Через декілька годин, як бджоли відчувають осиротіння, розбираю вулик, на дно якого ставлю сім'ю без матки, накриваю її газетним папером, а зверху ставлю основну сім'ю з цьогорічною маткою, яка розміщена на рамках Дадана-Блатта. Бджоли прогризують газетний папір і об'єднуються в одну сильну сім'ю. Тепло «бабиного літа» сприятиме тому, що бджоли перенесуть корм з нижніх корпусів у верхній.

У другій половині жовтня, коли в сі-

м'ї вже нема розплоду, переглядаю її. Якщо потрібно, то забираю нижній порожній корпус і ще раз обробляю від вароатозу.

Ось таким чином сім'я вагою 3,5—4 кілограми підготовлена до зимівлі і зможе на наступний рік продуктивно використати ранньовесняний взяток. Недоліком такого методу пасічництва є те, що надсильні сім'ї важко оглядати. Кожен рік весною потрібно займатися виводом маток, мати додаткове обладнання, тимчасові днища, решітчасті перегородки, роздільні решітки та інше. Але ці додаткові затрати, як правило, окуповуються сторицею.

В. Болют, м. Львів.

Цукор-пудра у пасічницькому господарстві

Насамперед про підгодовування ним бджіл. Цукор-пудру висипаємо у вулик в довільній кількості на дощечки недалеко від отвору для підгодівлі. Прикриваємо полотном, підклавши під нього кілька паличок, щоб бджоли могли вільно рухатися. В кількох місцях можна положити ще по кісточці цукру. На полотно кладемо теплу подушку. Солом'яна мата годиться для цього менше.

Цукор є гігроскопічною речовиною, тобто такою, що вбирає з повітря вологу. Її у вулику завжди є досить, щоби бджоли могли збирати пудру. Звичайно, якщо вони можуть літати, то ще й приносять воду ззовні.

Значення підгодівлі цукром-пудрою полягає в тому, що якби ту саму кількість звичайного цукру згодовувати у вигляді сиропу, то бджоли відразу ж добавляють ферменти і переносять його в соти, самі ж залишаються голодними. При згодовуванні цукру-пудри бджоли його використовують по потребі, не заносячи в соти. Це особливо важливо для віддалених пасік, на які з різних причин заглядаємо рідко.

Другий (і не останній) аргумент — це те, що годування пудрою не викликає грабунків.

Тепер про об'єднання бджолиних сімей. Це пасічникові доводиться робити часто: при методі розроєння, «впертих» безматках, творенні сильних родин на зиму і т. д. Як метод поєднання сімей я використав опилення їх цукром-пудрою. Але пудру треба спеціально підготовляти, бо якість тієї, що куплена в магазині, буває різною. Крім того, як уже говорилося, цукор гігроскопічний і пудра з нього може бути різної вологості, збита в грудки. Тому сушимо її в кухні чи на печі, потім розбиваємо грудки валком і просіваємо через густе сито. Те, що залишається в ситі, використовуємо для домашніх потреб.

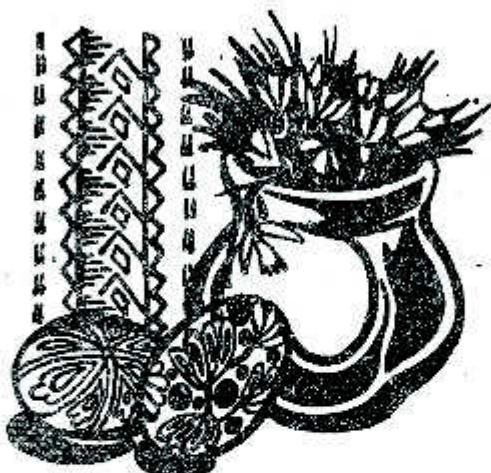
Опилювач можна виготовити з консервної банки, дно якої густо проколюємо цвяхом. Звичайно, бджолині родини з'єднуємо за ознакою сусідства. Якщо матки в поєднуваних родинах не однакового віку, то знаходимо старшу і знищуємо її. Обидві сім'ї підкурюємо. Після відкриття вулика ті бджоли, що вийшли на верхні планки рамок, опилюються пудрою — рухом баночки зверху вниз. Тоді беремо поперемінно стільники то з одного, то з другого вулика, опилюємо бджіл, які сидять на них, з обох боків (тримаючи соти пласко) і вкладаємо їх до вулика, що залишається на місці.

Порожній вулик відносимо на кільканадцять кроків. Цю роботу можемо виконувати в будь-яку годину дня, не зважаючи на те, чи є пожиток, чи нема.

Якщо мусимо з'єднати два вулики, які знаходяться на далекій віддалі, то це треба робити ввечері. Приносимо віддалену сім'ю до тієї, що залишилась на місці, а сам процес з'єднання не відрізняється від описаного вище.

Я не мав випадку, щоб через такий спосіб поєднання сімей бджоли вбили матку або взаємно знищувалися. Цей мій метод аннулює старосвітські, трудомісткі і не завжди безболісні для бджіл методи поєднання їх сімей.

М. Хашцівський.
с. Городище на Львівщині.

Про відродження вуликів українських систем

У світі відомо чимало різних конструкцій і систем вуликів. У нашій державі було практично запроваджено лише дві системи, що змушувало пасічників утримувати бджіл переважно у чотирьох типах вуликів.

Це рахувалось неабияким прогресом. Про застосування інших систем не було й мови. І справді, запроваджені Даданівська і багатокорпусна системи творилися десятки років, є взірцем таланту, копіткої праці багатьох знаних вчених-пасічників.

Так, створення системи на стандартну рамку 435×300 тривало більш, як півстоліття.

Американський вчений Шарль Дадан, маючи на своїй пасіці восьмирамковий вулик Квінді Мозеса з розміром 475×300, конструкуює новий вулик. Він збільшує кількість рамок до одинадцяти, запроваджує розміри бджолиного простору Лангстрота і розробляє методи ведення бджіл у новому вулику. Ця праця виконувалась Даданом з 1874 по 1891 рік. Але на цьому зміни вулика не закінчились.

Швейцарці Берtran і Blatt змінили величину рамки до розміру 435×300.

Новий винахід одержав назву Дадана-Блатта і в такому виді потрапив до Росії в 1892 році.

Так само у муках народжувався й винахід корпусної системи американцем Рутом. І немає ніяких підстав шукати в них всіляких недоробок чи доводити їх непридатність. Річ зовсім в іншому. Ці системи були винайдені і розраховані для ведення бджіл на конкретній території.

До революції 1917 року на Україні значна кількість пасічників вже перейшла з колодного пасічництва на утримання бджіл у рамкових вуликах. Але систем на той час було дуже багато. Тоді кожен пасічник майже все самотужки виготовляв для своєї пасіки. Так було і з вуликами. Більш досконалі одержували поширення. Тривала навіть своєрідна конкуренція серед пасічників-конструкторів. Вулики ж Дадана-Блатта і Рута особливого поширення на Україні до насильного запровадження соціалістичного способу життя не одержали. Більше того, в пресі тих років значиться ряд критичних зауважень вчених-бджолярів щодо ведення пасічництва у згаданих системах.

При вивчені різних систем вуликів я зібрав їх 50 описів, зайнявся пошука-ми систем і конструкцій вуликів, у яких утримували бджіл українські пасічни-ки-хазяїни до сумнозвісної колективі-зації.

На той час поширення набули багато-корпусні і лінійні вулики, сконструйо-вані українськими вченими. З них більш-менш відомі вулики Ломакіна, Ващенка (українського Рута) з розмі-ром рамки 285×285, українського ле-жака. На превеликий жаль, більшість цих систем і конструкцій канули у не-буття і, здавалось, повернення до них вже й не буде.

При насильному запровадженні ко-лективізації і соціалістичного устрою життя також було обумовлено масове введення в наше українське бджіль-ництво американських систем. Колекти-візація обірвала розвиток й удоскона-лення конструкцій і систем вуликів. Творчий процес був припинений більш як на 60 років.

Про необхідність створення інших систем давно вже подумували пасічни-ки приватних пасік. І ось останні 5—6 років вони вже застосовують вулики різних систем. Як правило, нове народ-жується на основі знань і методів тра-диційного бджільництва. Наведу де-кілька прикладів. Пасічник Борис Поно-маренко з міста Харкова створив уні-кальну рамочну колоду. На даний час він готує документацію на одержання патенту на її конструкцію. Мріє він власну пасіку з рамочних колод поста-вити на колеса.

Добродій М. Краснокутський з села Вільшаки Дергачівського району, І. М. Полторидядко з міста Бурині працюють над впровадженням рамок українського Рута (285×285) і багато-корпусного вулика (355×287), створе-ного на базі конструкцій вулика Ващен-ка. Дехто з любителів практикує з успі-хом на приватних пасіках українську систему (300×435), вулик Корженев-ського (245×445). Відрадно відмітити, що, як правило, ці системи вдоскона-люють, пристосовують до місцевих умов пасічництва.

Про прагнення пасічників до ство-рення нових систем читаємо і в пресі.

Зокрема, у статті Я. Баціца «Бджоли, за вулик Делона» (журнал «УП» № 2 за 1991 рік і № 2 за 1992 р.), в мате-ріалі М. Дейнеки «Вулик Запорожець» («УП» № 1 за 1991 рік і № 3 за 1992 р.).

Чому ж бджолярі, які мають можли-вість виготовляти самі вулики, відмов-ляються від таких знаменитих систем як Рута і Дадана-Блатта? Перш за все, це бажання забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності бджіл. А, як відомо, основна біологічна вимога по-будови житла бджіл у різний період повинна відповідати формі кулі. Про це нагадував у свій час і сам Рут. Всім тим, хто небайдужий до творчих зна-хідок у пасічництві, пропоную ознайом-итись ще з однією системою. Опис її мені досі не зустрічався в літературі, хоча конструкція вражає простотою, економічністю, досконалістю. А по-щастило її спостерігати влітку 1983 року в селі Кадниця на пасіці Петра Івановича Цинового. Від нього і інших старих пасічників довідався про істо-рію виникнення цього вулика.

Цей вулик, як оповіли мені бувалі пасічники, змайстрував один чоловік, що оселився в с. Кадниця іще до рево-люції. Селяни швидко оцінили но-винку. Невдовзі конструкцію вулика запозичили багато пасічників нашого краю. Його з гордістю стали називати «Кадничанський».

Зацікавившись ним, я надіслав опис його всім пасічникам, з якими листу-вався. Надіслав з надією, що, можливо, хтось з них знайомий з цією конструк-цією. Але, на жаль, надії не віправда-лись. Згодом лише пасічник В. Мака-ров, що проживає на Сумщині в селі Киріновка Великописарівського райо-ну, надіслав величезного цікавого листа. Наведу уривок з нього: «...з цим вуликом, рамки якого 330×300 або 330×270, я знайомий з дитинства. З цих вуликів і почалось моє пасічникування. Вулик має назву «Шаповаловський». Набув поширення в Харківській губернії іще до революції...»

Сама назва вулика, зізнаюсь, викли-кала в мене неабияку радість. Річ у тім, що до цього я не раз спостерігав, як пасічники нерідко називають систему Рута системою Шаповалова, а вулики —

шаповаловськими. Після листа В. Маркова все стало зрозумілим. Я негайно поїхав до пасічника, який проживає в селі Мерло, аби вияснити, чому він називає вулики Рута шаповаловськими? Від нього довідався, що це його дід і батько так їх називали. Значить, пересвідчився я, вони утримували бджіл у багатокорпусній системі «Шаповаловська». А після впровадження вулика Рута стали його так називати, бо він також багатокорпусний.

Що ж це за вулик?

Багатокорпусний, розмір рамки робили двох варіантів: 330×270 і 330×300. Але спочатку було запроваджено розмір рамки 330×270. Кількість рамок — 10—12 ставились на теплий занос. Дно вулика від'ємне. Від'ємний піддашник, конструкція якого універсальна, що дозволяло пасічникові вести підгодівлю бджіл із застосуванням надрамкових годівниць, а після їх прибирання ставились утеплювачі з моху. Піддашник має вентиляційні отвори, магазин на рамку 330×150. Дах вулика двосхильний. Всі деталі вулика виготовлялись з м'яких порід дерев, як правило, липи. Товщина стінок корпусів — 30 міліметрів. Кількість рамок

у корпусах була різною. Пасічники виготовляли їх в залежності від віку і здоров'я.

Зі слів старих пасічників ця система була економічна, проста в обслуговуванні і продуктивна навіть при тих умовах, коли бджоли велись з використанням ройової сили. В ті часи роїння не рахували надто шкідливим, з ним не вели особливої боротьби. Навпаки, сам вулик сприяє роїнню бджіл. Хоч, безперечно, система дає можливість провести і заходи проти роїння. Тому й не дивно, що в селі Кадниці довоєнної пори, пригадують старожили, не було подвір'я, де б не було бджіл.

У наш час бджільництво занепало не тільки в селі Кадниця, а й повсюдно по українських селях. Зрозуміло, що основна біда не в системах вуликів, а в самій системі нашого життя. І, щоб відродити пасічництво, потрібні знання сьогодення і давнини. Тому звертаємося до всіх пасічників, людей, які поважають цю справу, поділитися на сторінках журналу «Український пасічник» відомостями про старі системи, методи ведення бджіл, про ті добре традиції, що були незаконно витіснені з нашого українського бджільництва.

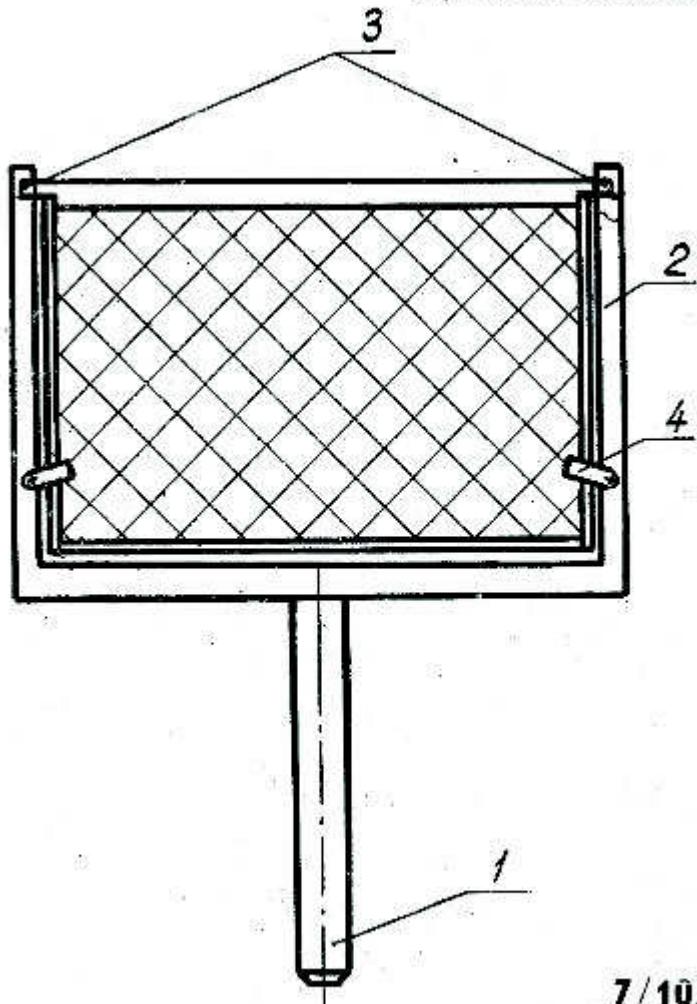
М. Субота.
Харківська область.

На лист від Івана

Івана зрозуміти можна, бо і сам я бачу себе приниженим... Всього не описеш.

А щодо знімання рою, то не обов'язково за ним високо лізти. Я це роблю так. На жердину потрібної довжини прикріплюю з'ємний пристрій, який бачите на малюнку. Конструкція його виглядає так: 1 — стержень труби діаметром 20—30 міліметрів; 2 — тримач рамки, виготовлений з листового пружинного металу; 3 — вікна, які є у тримачі для плечиків рамки; 4 — скоби для фіксування рамки.

Для того, щоб вставити рамку у пристрій, розводжу верхні кінці тримача та вставляю плечики рамки у вікна. Завдяки пружинності, рамка добре тримається. Такий пристрій з рамкою на жердині підношу до рою, що висить,

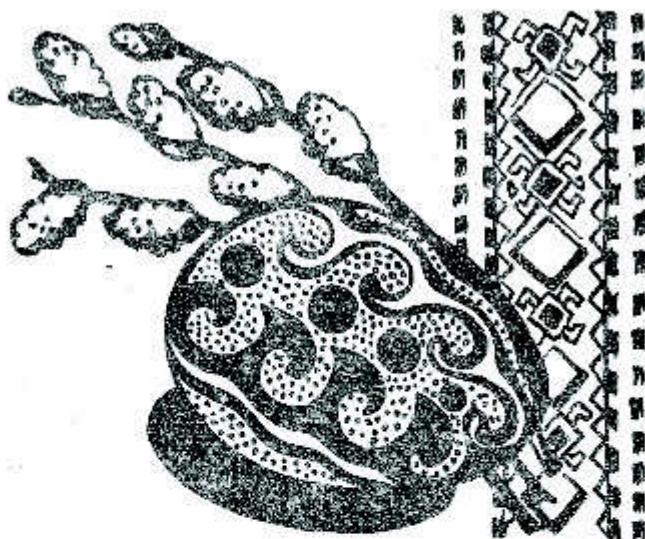

тримаю, поки рамки повністю не обсягнуть бджоли. Далі опускаю пристрій, виймаю рамку і дивлюсь чи нема матки. Якщо є, то поталанило. Прийоми ці повторюю доти, поки не заберу весь рій. Рамки з бджолами поміщаю у приготований заздалегідь вулик, де є рамки з розплодом. У такому випадку бджоли не злітають.

А щодо загибелі бджіл, то багато винні і самі пасічники. Треба добре знасти справу і сумлінно виконувати її. Це найперша наша заповідь.

Н. Марченко.

м. Новоазовськ Донецької області.

З ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ ПАСІЧНИКІВ

У пасічників Ключборка

У грудні минулого року мені випала щаслива нагода завітати у польське місто Ключборк до давніх приятелів, колег по пасічницькому ремеслу. З гордістю називають його пасічники «бджолиною столицею». І, безперечно, мають рацію. Неподалік Ключборка в селі Ловновичах 16 січня 1811 року народився Ян Дзержон — пасічник світової слави. В цьому місті вдячні нащадки спорудили йому пам'ятник, діють музей історії бджільництва, а також середня спеціальна школа, яка готовує кадри пасічницької справи. В рідному селі Яна Дзержона — Ловновичах — є державна станція по годівлі бджіл та штучному заплідненні маток. Тут вирощують маток країнської породи для пасічників усіх регіонів Польщі. Входить, що Ключборк таки «бджолина столиця».

Розмови з приводу стану справ у бджільництві як на Україні, так і в Польщі велися з паном В. Коцовичем, президентом союзу бджолярів міста Ключборка, з членом ради союзу паном Т. Щирбою, а також у будинку бджоляра, що функціонує тут з 1987 року.

Мої співрозмовники родом з нашого Поділля: п. В. Коцович — з Чортківщини, п. Т. Щирба — із Заліщиків. З великою радістю і смутком згадують вони дитячі та юнацькі роки, проведені в благословеному краї,

як вони його самі називають. Ще чув з їх уст жалі, що довгі роки «залізна завіса» тоталітарної системи не давала можливостей широко контактувати, плідно співпрацювати для розвою пасічницької справи на користь обох народів.

Тепер, як кажуть, «крига скресла». Завдячуши п. Щирбі, минулого року я опробував надзвичайно ефективний французький препарат «Клартан» для боротьби з кліщем. Переконався, що і тисячі польських пасічників, що препарат дає прекрасні результати. Пан Коцович готовий на вигідних умовах поділитися ним з українськими пасічниками.

Як вияснилось, найбільшою проблемою для польських пасічників сьогодні є перевиробництво меду. У кожного з них налічується його від 500 до 2 500 кілограмів (в залежності від величини пасіки).

Проблема в тому, що з ним робити? Є випадки, коли повторно згодовують мед сім'ям бджіл на зиму. Подумалось: нам би їх проблеми.

І ще, думаю, наших пасічників зацікавить інформація про дім бджоляра у місті Ключборку. Будинок — у центрі міста, навпроти ратуші, триповерховий. На першому поверсі — крамниця бджолопродуктів, інвентаря та лікарських рослин, пасічницької літератури. Завідуючою і продавцем в цій крамниці є теж наша краянка з міста Бучача

пані Марія. Ніколи не відгадаєте, скільки виручки має щоденно ця крамниця. Як твердить п. Коцович — 4 мільйони злотих!

На другому поверсі — кафе, де готують страви в основному з переробки бджолопродуктів. Оригінальний інтер'єр кафе зроблений так, що прославляє бджолу.

На третьому — поліклініка і декілька кімнат для приїжджих. Тут відновлюють здоров'я людям з допомогою апітерапії, тобто тих же бджолопродуктів та нетрадиційної медицини. Okremo від будинку бджоляра, на околиці міста, є пункт скупки бджолопродуктів, їх переробки і розфасовки.

Там же — склад бджолоінвентаря.

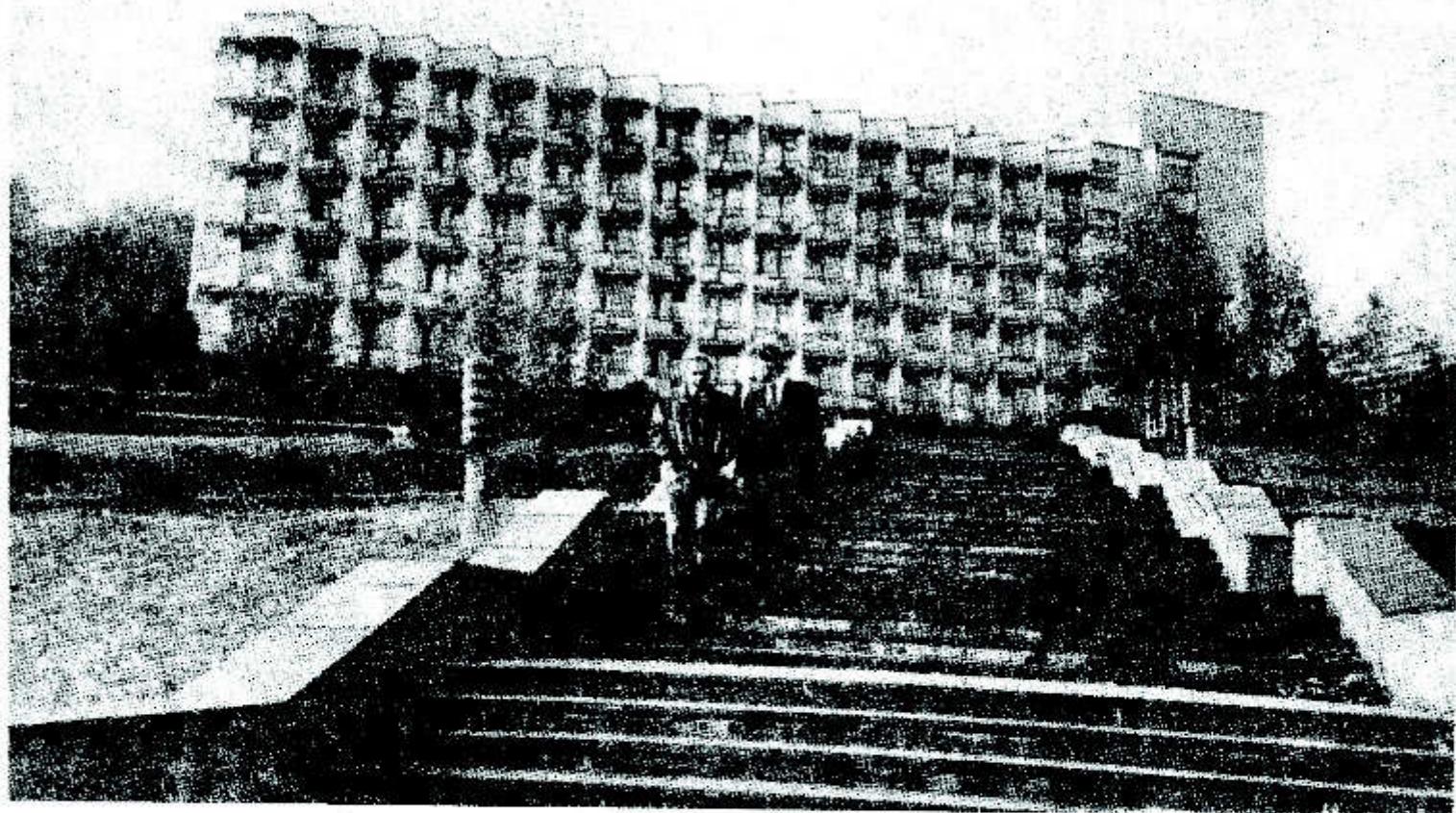
Великих проблем з інвентарем польські пасічники не відчувають. Він переважно німецького виробництва, надзвичайно високої якості, але доволі дорогий. Польські колеги готові деякий інвентар закуповувати і в нас, але щоб була гарантія високої якості. Раді вони поділитися секретами апітерапії і взагалі досвідом ведення пасічницької господарки, рівень якої дуже високий. Думаю, що недалеке майбутнє за такою співпрацею на користь бджоли. Помагай, Боже, нам і їм в цій благородній справі.

М. Рудковський,
кор. «УП».

АПІФІТОТЕРАПІЯ, НАРОДНА МЕДИЦИНА

Добро мошногірських бджіл...

На фото:
Загальний вигляд санаторію «Мошногір'я».

Дедалі ширшого розповсюдження набувають методи лікування за допомогою бджіл та продуктів бджільництва. Хоч у народній медицині знані вони віками, проте у нас довго не мали наукової основи. Але, зрештою, лід зрушився і на цій царині. Нині бджілку

поважають не лише як еталон працевлюбства, але й як надійний заслін різним хворобам, що дошкуляють людям.

Використанням бджіл і бджолопродуктів у лікувальних цілях на науковій основі серйозно зайнялися у санаторії «Мошногір'я», що на Черкащині. Це

один з наймолодших санаторіїв на Україні, але він вже здобув широку популярність і за її межами. Розташований він на мальовничих схилах Мошногірського кряжа на висоті 100 метрів над рівнем моря поблизу села Будище. Став до ладу у 1981 році. За якихось 3—5 кілометрів несе свої непокірні води сивочолий Дніпро.

Лікувально-діагностична база санаторію має бальнеолікарню, фізіотерапевтичні кабінети, обладнані сучасною апаратурою, масажні, рентгенологічний та кабінет функціональної діагностики. З 1989 року організовані додат-

кові платні послуги, в тому числі медотерапія.

Багато людей значно поліпшили своє здоров'я у санаторії завдяки апітерапії. Займаються тут цією справою справжні ініціатори, серед яких лікар В. І. Ільченко. З надією і довір'ям ставляться пацієнти до медичного персоналу, який їх обслуговує.

В санаторії можна придбати різноманітні ліки, виготовлені з бджолопродуктів. Про їх ефективність свідчить постійний попит. Несуть людям добро мошногірські бджоли.

М. Винниківський

Лікар В. І. Ільченко використовує метод бджолиного ужалення.

В санаторії можна придбати різноманітні ліки, виготовлені з бджолопродуктів.

Фото Я. Гулкевича.

Бджола дає людині мед — рідке золото природи, ні з чим незрівнянний за поживністю й цілющими властивостями продукт. У давнину мед вважали великим даром богів, посланим на землю для добра і щастя людей. Його для здоров'я споживали і цари, і прості люди, ним користувалися як чудодійним засобом від багатьох хвороб.

ТРАВА ДОБРОГО НАСТРОЮ

Подекуди на городах або припасічних ділянках можна зустріти рослину, листя та стебло якої мають запах огірків. Очевидно, що саме завдяки цьому має назву огірочник лікарський. А в народі її називають ще бараго чи огіркова трава. На блакитних квітах її завжди багато бджіл, бо ця рослина — добрий медодай. Власне, через це я звернув на неї увагу, особливо влітку 1990 року, коли у нас на Тернопільщині була прохолодна й дощова погода, зокрема в період цвітіння липи й гречки. Бджоли відвідували їх рідко, очевидно, через те, що ті виділяли мало нектару. А огірочник цвів на диво, і наші працьовиті комахи буквально роїлися над ним.

Отож, я ще більше зацікавився цією рослиною і почав шукати в пресі, літературі, що про неї пишуть. І дізнався, що, за даними наукових досліджень, медопродуктивність огірочника становить 360—460 кілограмів з гектара. Період цвітіння його довгий — 4—6 тижнів. А коли зрізати відцвіле суцвіття на висоті 20 сантиметрів від землі, то рослина зацвітає знову й цвіте аж до пізньої осені. Причому з цих, других квітів, нектару виділяється більше. Переконався в цьому на власному досвіді: підрізав стебла відцвілих суцвіть саме так і потім мав добрий результат щодо медозбору.

На жаль, ця рослина, яка, до речі, описана в одній з ботанічних книжок ще в 15-

му столітті, розповсюджена у нас мало, хоча має і лікувальні властивості. Відомо, наприклад, що її квіти вживалися колись для піднесення настрою. Не випадково траву огірочника давали римським легіонерам під час військових походів. Окрім того, як писав римський історик і натураліст Пліній, листки і квіти цієї рослини додавали до вина для надання йому властивостей, які «веселять чоловіків і жінок, відганяють усі печалі, нудьгу і меланхолію».

Огірочник застосовують і в сучасній медицині при суглобовому ревматизмі, катарах, хворобах шкіри, неврозах серця і як заспокійливий засіб. З молодого листя готують також салати, додають його у пріправи до різних страв. Траву охоче поїдає худоба. Варто відзначити й те, що огірочник має гарний декоративний вигляд і його можна використати для озеленення садів. І посіяний раз, росте він потім самосівом на одному місці декілька років. Але без проріджування дичавіє.

Словом, огірочник — дуже корисна рослина і бажано, щоб ним більше зацікавилися пасічники. Якщо хтось захоче зайнятися його вирощуванням, можу подарувати 10—20 насінин. Тільки висилайте конверт з вашою адресою.

А моя така: Тернопільська область, Кременецький район, поштове відділення Устечко.

Г. Свирида.

* * *

Здавна відомі цілющі властивості квіткового пилку. Він допомагає, зокрема, при хворобах печінки. А як його краще вживати?

Зібраний пилок заливають медом у співвідношенні (за масою) чи дозами (по 30—40 грамів тричі на день перед їдою) і запивають холодним відваром шипшини або морквяним чи виноградним соком (по півсклянки).

Але слід пам'ятати, що людям, у яких підвищена чутливість до пилку, споживати його треба обережно. Велике значення мають час уживання й доза, тому перед тим, як почати лікування, варто порадитись з лікарем.

* * *

Теплий чай передньої заварки з лимоном, чорним перцем і медом — ефективний потогінний засіб у випадку простудного захворювання дихальних шляхів та легенів, а також сечогінний напій.

* * *

Варення з ягід чорної бузини з медом надзвичайно корисне у холодну пору року для людей, які ведуть сидячий спосіб життя. Додавши ложку такого варення до склянки води, дістанете приємний напій, що благотворно діє на кишечник та нирки.

Квітковий пилок

Квітковий пилок — дуже цінний продукт бджолярства. Бджоли збирають його із пильників квіткових рослин, склеюють нектаром або медом і секретом слинних залоз, формують кульки діаметром 2—3 міліметри, складають у спеціальний пристрій з волосинок на задній парі ніжок (кошики) і несуть у вулик. Для бджіл квітковий пилок є єдиним джерелом білкового корму.

Останнім часом квітковий пилок все ширше застосовується для поповнення харчового раціону людини. В пилку рослин міститься в середньому 26 відсотків повноцінних білків, насамперед амінокислот. Із 22-ох відомих у пилку їх міститься 20, з яких 8 — незамінні. Крім того, квітковий пилок багатий вітамінами, особливо B_1 , B_2 , B_6 , K , B_5 , і ферментами, мінеральними речовинами, жирами, вуглеводами, гормонами та іншими біологічно активними речовинами, що мають важливе значення для нормальної життєдіяльності людського організму.

Пилок сприяє поліпшенню апетиту, процесу травлення, справляє позитивний вплив на кровотворні органи, зміцнює нервову систему, відновлює фізичну силу, стимулює розумову діяльність, поліпшує сон, допомагає відновити сили після важкої хвороби. Він також нормалізує порушені хворобою процеси життєдіяльності, забезпечує організм вітамінами, мінеральними та іншими відповідними збалансованому харчуванню речовинами, підвищує стійкість проти ін-

фекційних та інших захворювань, попереджує передчасне старіння людського організму тощо.

Квітковий пилок особливо корисно вживати зими і весною, коли організм людини внаслідок нестачі фруктів і овочів особливо потребує вітамінів. Його рекомендують вживати періодами протягом 1—2 місяців. За рік вживання пилку можна повторити кілька разів. Дорослим і дітям, старшим 12 років, щоденно рекомендується вживати по одній повній столовій ложці пилку (блізько 20 грамів), а дітям до 12 років кількість грамів, відповідну кількості років.

Наприклад, 5-річній дитині протягом дня вистачить 5 грамів (приблизно стільки важить одна його ложка). Квіткового пилку, змішаного з медом у пропорції 1:1, належить вживати удвічі більше, причому пилок, чистий або змішаний з медом, перед вживанням розчинити в 1/4 склянки теплої води і випити зранку натоще за 20' хвилин до сніданку або під час вживання їжі. Денну норму квіткового пилку можна вжити за 2 рази.

Іноді вживання пилку викликає алергічні явища — висип, сверблячка. В такому випадку його вживання треба припинити.

Зберігати пилок треба в холодильнику при температурі, не вищій 9 градусів.

Перш ніж почати вживання квіткового пилку з лікувальною метою або в якості додатку до харчового раціону, обов'язково треба порадитись з лікарем.

* * *

Для полегшення прорізання зубів дітям рекомендується перед сном давати одну чайну ложку меду. Він зменшує кількість фосфору у крові, що послаблює відчуття болю.

* * *

А ось засіб, який може допомогти від кашлю, коклюшу й бронхіту. Для приготування його береться півкілограма подрібненої цибулі, 50 грамів меду і 300— цукру. Все це треба варити у літрі води три години. Вживають по столовій ложці 4—6 разів на день.

У чаї виявлено не менше як 120—130 хімічних елементів.

Лікар Д. Ф. Макледан (США), на підставі проведених дослідів, стверджує, що чаї містить багато фтору. Тому напій з нього слід рекомендувати як профілактичний засіб проти каріесу зубів.

Однак через те, що люди п'ють чаї з цукром, його цінність у такому поєднанні втрачається, бо цукор спричиняється до руйнування зубів (виводить з організму кальцій). Тому варто пити чай без цукру, замінивши його медом, який також містить у собі фтор.

Допоможімо бджолі

Добре відомо, як славилася колись наша Україна своїм бджільництвом. Були для цього сприятливі погодні умови. Наприклад, цілінні незаймані степи, величезні лісові масиви, що буяли розмаїттям дикоростучих медодайніх рослин.

Але з часом внаслідок господарської діяльності людини, причому, на жаль, не завжди правильної, розумної, це навколошне природне середовище дуже, як бачимо і відчуваємо зараз, змінилося, погіршилося. Від цього особливо терплять бджоли. Отож наш з вами святий обов'язок нині — всіляко сприяти відновленню сплюндрованої природи, щоби запобігти дальшому погіршенню умов для розвитку бджільництва. Найперше, на мою думку, потрібно всі пустирі, балки та неугіддя засадити липою, білою акацією, позасівати різноманітними медодайними рослинами — як культурними, так і дикоростучими. Береги річок та ставків доцільно обсадити вербами і верболозами, зокрема таким видом, як верба козяча. Адже не секрет, що там, де є великі зарости верболозів різних видів, бджоли мають можливість майже протягом місяця збирати пилок і некtar. Так що хто з пасічників зуміє зберегти і наростили до весни сильні бджолосім'ї, а поруч має зарости верболозів, той матиме і товарний мед золотисто-жовтого відтінку. Бо ж підраховано, що один гектар таких насаджень дає 150 кілограмів нектару.

Було б також дуже добре, якби колгоспи, радгоспи, фермерські та інші господарства приділили нарешті більше уваги посівам таких медодайніх культур, як озимий ріпак, фацелія, гречка, соняшник, конюшина, олійна редька, буркун.

Та навіть якщо з медодайними рослинами ми якось проблему вирішимо, то це не означає, що бджолам допомогли повністю. В полі зору кожного пасічника повинна бути боротьба з вароатозом та іншими шкідниками й хворобами бджіл.

У зв'язку з цим коротенько розкажу про свою практику боротьби з кліщем. Влітку у моїх вуликах постійно стоять сітчасті піддони, по яких бджоли можуть вільно ходити, а кліщі провалюються під сітку і звідти вибраться не можуть. Поверх рамок кладу під час цвітіння квіти бузини, листя любистку, чорнобривці. Від запаху цих рослин кліщи теж частково осипаються в піддон, який час від часу очищаю.

Протягом літа в мене у кожній сім'ї бджіл є дві так звані воскобудівні рамки, з яких одна готова до трутневого засіву, а друга, із запечатаними трутнями, готова до відбору. Це, як показує досвід, теж сприяє очищенню бджолосім'ї від кліщів, оскільки вони полюбляють в основному трутневий розплід. А восени, коли вже нема розплоду, або його дуже мало, обробляю бджолосім'ї двопроцентним розчином щавелевої кислоти, через 2—3 дні кладу поверх рамок у поліетиленових кришках для закривання банок 30 мілілітрів мурашиної кислоти. Кліща, якого не добила щавелева кислота, обов'язково доб'є мурашина. Можна робити і навпаки, тобто якщо сьогодні покласти у вулик поверх рамок мурашину кислоту, то через два-три дні обробити двопроцентним розчином щавелевої.

Якщо в сім'ї було під час обробки трохи розплоду, то після його виходу цю операцію можна повторити. При такому догляді бджолосім'ї розвиваються нормально.

Отже, якщо хтось восени провів боротьбу з кліщем недостатньо, то весною після обльоту його треба позбутися обов'язково, поки в сім'ях мало розплоду. Бо чим пізніше, тим результат буде менш ефективним. Я обробляю добре тільки восени, то ж весною в цьому потреби нема.

Захистім і збережім бджолу для блага нашого і наших потомків, для блага нашої незалежної України.

Б. Чорний, голова сільського товариства бджолярів «Рій». Тернопільська обл.

Рослина проти нітратів

Як то кажуть, боком вилізає нам хімізація сільського господарства. Навіть не цілком досконалі аналізи показують, що у рослинницькій продукції, особливо овочах, часто буває надмірна кількість шкідливих для здоров'я людини нітратів. Вони виявлені навіть у воді. Про це останнім часом багато пишуть, говорять, але конкретних заходів для запобігання цьому не вживають. Отож у колгоспах і радгоспах і далі сиплять у землю стільки мінеральних добрив, скільки можна дістати.

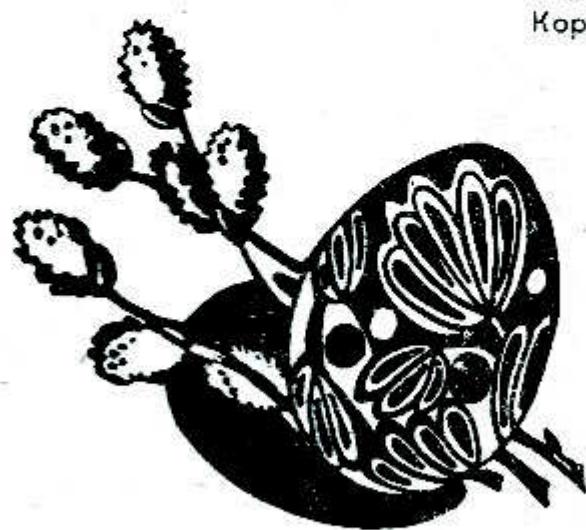
А ось у країнах європейської співдружності вже встановлений максимальний рівень кількості азотних добрив, які вносяться в ґрунт,— 170 кілограмів на гектар. Починаючи з 1989 року, за його перевищення буде стягуватися штраф. Однак, на думку спеціалістів, це надто примітивний засіб впливу, тому що кількість нітратів, які потрапляють у землю, а відтак і воду, відрізняється в залежності від пори року. Весною, наприклад, азот утримується коренями рослин і йому в той час навіть зливи не страшні. Але якщо вони випадають після осінньої оранки, то ґрунт дуже промивається і надлишок азоту проникає до горизонту ґрунтових вод.

Запобігти цьому взялася французька асоціація спеціалістів по зернових культурах. Вона проводить експеримент з метою розробки оптимальних методів внесення добрив, тобто таких, які б не забруднювали ґрутові води і одночасно підтримували високі врожаї. І вже, як повідомляє паризька газета «Ліберасьйон», намітився один із найбільш перспективних шляхів: так званий метод допоміжних культур, які інколи називають «зеленим добривом». Суть його ось у чому: рослини, які накромаджують азот, залишають у полі на зиму, а весною заорюють, повертаючи, таким чином, добриво в ґрунт. Цікаво, що особливо великі надії спеціалісти покладають на всім нам відому рослину — фацелію, яка, виявляється, прийшла в Західну Європу із Східної.

ЕКОЛОГІЯ і БДЖОЛИ

Так що даремно деякі керівники наших господарств нехтують фацелією. Ця медодайна рослина може приносити ще й іншу велику користь — удобрювати землю і запобігати отруєнню її шкідливими хімічними сполуками.

В. Тивін.
Кор. «УП».

Вербна неділя

Свято квітучої верби, в цілющу силу якої здавна вірили східні слов'яни, буває в останню перед Великоднем неділю. Цього дня в церкві освячували заздалегідь зрізані вербогілки. Повсюди на Україні побутував звичай ритуального биття ними. При цьому бажали людині здоров'я, достатку і вірили у чудодійну силу живої верби, котра розвивається найраніше:

Не я б'ю — верба б'є,
Не будь сонливий,
До роботи лінівий,
Будь здоров, як вода,
Рости, як верба.

Освячену вербову гілку зберігали у весь рік і використовували як засіб від дитячих хвороб. Брали її, коли вперше після зими корову виганяли на пашу, щоб добре паслася. Вважалося, що посаджена у будь-якому місці освячена верба прийметься і гарно буде рости.

А й справді, як було б чудово, якби кожен з нас посадив бодай по одній гілочці верби. Нехай би прийнялася, нехай би зацвіла і квітом своїм бджілок покликала. Бо ж скільки зрізаємо кожного року...

Не такий страшний кліщ...

Для боротьби з кліщем вароа-якобсоні зоотехнічним методом часто використовують будівельні рамки, одну-две з яких встановлюють у бджолородини. При наявності 10—12 рамок розплоду самка кліща шукати таку рамку не буде.

Тож поділюся власним спостереженням і методом боротьби із злополучним кліщем. Пасіка моя складається з українських вуликів. Внутрішній розмір рамки такого вулика 28 сантиметрів, ширина стандартного листа вошини — 26 сантиметрів. Якщо наклеїти його на будівельну рамку з одного боку, то з другого залишається простір на 2 сантиметри по всій її довжині, який бджоли забудовують трутневими комірками. Таким чином, вони є у мене на кожній рамці.

Щодо трутневого розплоду, то його повністю не вирізує, а зрізаю лише закритий розплід до глибини середньостінка. Трутневі личинки з кліщем вароа видаляю і знищую.

Отже, рамка залишається неушкодженою, а на зрізаній частині з основою трутневої комірки бджоли знову відбудовують трутневу вошину, де матка відкладає трутневі яйця. І так процес повторюється.

Для підрізання трутневої вошини користуюся звичайнісінським пасічницьким ножем, правда, вкороченим на третину, дещо звуженим, з підігнутим кінцем. Пересвідчився, що таким ножем вельми зручно зрізувати трутневу смужку на рамці. Жертвуючи двосантиметровою смужкою на кожній рамці, можна успішно боротися з кліщем вароа-якобсоні.

М. Андрощук.
с. Корначівка Тернопільської обл.

Маруна одурманює кліща

Справжнє лихо у бджільництві — кліщ вароа. Пасічники уже перепробували різні способи для боротьби з ним, зокрема, рослинні. Чимало з них досить ефективні. Проте інколи зловісний кліщ звикає до них, тому продовжує нищити працьовитих бджілок.

Нещодавно від знайомих пасічників довідався, що добре результати у боротьбі з кліщем дає пахуча рослина — МАРУНА, яка пошиrena в Україні. Її вирощують квітникарі для окраси та ароматного запаху. А наші матері і бабусі ще зовсім недавно прилаштовували гілочки маруни біля ікон чи рушників. Зайдеш до хати і відчуваєш п'янкий своєрідний запах, ніби перебуваєш у церкві. Не сподівалися вони, що діти та внуки розпізнають ще одну властивість маруни — одурманювати ворога працьовитих бджіл. Досить покласти гілочку поверх рамок або на дно чи боки вулика, і кліщи почнуть опадати, не витримуючи різкого запаху маруни. Дехто з пасічників поєднує маруну з іншими рослинами — бузиною, м'ятою, божим деревцем, геранню Роберта тощо. Інші обкурюють маруною бджіл у поєднанні з сухим коренем хрону. Сухі розтерти суцвіття маруни використовують як отруту для комах та паразитів.

П. Ткачук.

с. Уладівка Вінницької області.

Р. С. Маємо цілу ділянку ваточника сірійського — дуже сильного медоноса. Якщо хтось виявить зацікавленість, то можемо вислати корінці для розмноження.

Від редакції. Замітку про цю траву вміщено у № 3 нашого журналу. Очевидно МАРУНА дедалі більше привертає увагу пасічників.

Чи для всіх мед — лікарство?

Дорослі оси, шершні і філанти охоче і без шкоди для себе поїдають бджолиний мед. А ось для їх молодих личинок цей продукт є смертельною отрутою. Тому комахи з роду осиних годують личинок трупиками бджіл.

Для бджолородини ж мед є запорукою існування.

Буде бджола, буде Україна!

Сталося так, що в 1988 році я не зміг більше працювати на виробництві, бо різні хвороби буквально прив'язали мене до лікарні. І саме тоді якось прочитав у газеті «Ізвестия» замітку, в якій говорилося, що пасічник Чернишов з міста Сочі зробив з продуктів бджільництва препарат «Чіссор», який очищає людський організм від усіх шлаків, радіонуклідів, нітратів і ще й стимулює його силу. Тоді я подумав: якщо він підібрав цю суміш руками, то чи не краще буде, коли її робитимуть самі бджоли у вулику, але тільки повітряну? Для цього, звичайно, потрібні їм відповідні умови.

Ось і вирішив я створити собі такий бджолокомплекс, у якому можна було б жити разом з бджолами, а вони могли б виробляти цю чудодійну суміш. Та насамперед потрібна була хоч невеличка ділянка землі. Допомогло те, що якраз тоді в моду ввійшли кооперативи і в нашому Радехівському лісгоспазі навіть був план на один з них. Директор В. А. Башта аж зрадів, що можу виручити його звиконанням того плану.

Отож я зареєстрував у райвиконкомі сімейний кооператив «Нектар» і почав будувати на 0,30 гектара землі в Бендузькому лісництві біля села Поздимир, маючи в кишенні лише 2 тисячі карбованців, сучасну козацьку пасіку-фортецю. Як у нас будуватися — напевно кожен знає. Та, як би там не було, але вже в наступному році я мав три павільйони на колесах і один накритий стаціонарний на 108 бджолосімей з житловими приміщеннями, де є льох, ванна, артезіанска свердловина питтєвої води, парове опалення, навіть телевізор.

У пересувних павільйонах уже було 135 бджолосімей і я збирався виїжджати з ними на медозбір. Але 5 червня 1989 року в сусідньому радгоспі обробляли з літака отрутохімікатами посіви, причому без попередження. І всі мої льотні бджоли, (а також багатьох інших пасічників села), загинули. Ми

склали відповідні документи і подали в районну прокуратуру. Три місяці тягнулося розслідування і прокурор нарешті заявив нам, що ми вже втратили час. Тоді я, як юридична особа, подав скаргу в держарбітраж. І завдяки держарбітру О. М. Бобеляку радгосп сплатив мені 8 тисяч карбованців за завдані збитки.

Та після цього місцеві партбюрократи почали мене виживати. Головний агроном і директор радгоспу категорично заявили, щоби я забирається геть, бо, мовляв, побудувався без їхнього дозволу. Заврайфінвідділом І. П. Нос прислав комісію за комісією, рахували ледве не кожну бджолу, звинувачували мене в тому, що я нібито бочками мед на базарі продаю, а прибутків не показую.

На акті останньої такої ревізії з'явилася резолюція опломбувати мої павільйони, щоби я не мав доступу до бджіл. Мені не залишалося нічого іншого, як подати заяву про ліквідацію кооперативу. Товариш Нос настоював, щоби я передав пасіку якомусь підприємству, або розібрал будівлі і забирається до свого Червонограда. Я спробував попросити директора лісгоспзагу, щоби він узяв цю пасіку разом зі мною на свій баланс, але В. А. Башта не захотів, заявив, що це йому не потрібно.

Саме в цей час у місті Червонограді організувалося козацьке товариство «Західно-Бузька Січ» і я вступив у нього. Та це, очевидно, дуже не сподобалося товаришу Башті, бо в кінці квітня 1991 року він завітав на мою пасіку, побачив кілька вільх, які я зрубав ще рік тому, щоби посадити на їх місці медодайні дерева, і почав кричати, аби я збирався звідси, що пришло бульдозер і все мое господарство знищить. Наступного дня приїхав його

заступник, склав акт і оштрафував мене на 148 карбованців. Цього штрафу я вирішив не сплачувати і справу передали до Червоноградського міського народного суду. Про ці мої проблеми писала 12 липня 1991 року газета «Голос України» в кореспонденції «Непотрібна затія Присяжного».

Але й після цього не стало легше, хоч директор лісгоспзагу дещо змінив своє ставлення до мене. От ще позаторік я просив дати мені в оренду один гектар землі. Це тих 0,30 гектара з моїми будівлями і поруч запущений старий ставок, у якому, крім жаб, нічого нема. Пізніше просив передати мені цю ділянку в довічне успадковане володіння. В лісгоспзазі мені сказали, що потрібен дозвіл ВО «Львівліс». Туди було направлене відповідне клопотання. Але відповідь прийшла невтішна. За словами головного лісничого лісгоспзагу Р. В. Цілковського, у виробничому об'єднанні сказали, що керівників лісгоспзагу ще й адміністративно покарают за те, що дозволили мені капітальне будівництво на території держлісфонду.

Словом, не те що якоїсь допомоги, а й навіть сприяння нема, хоч куди й до кого я вже не звертався. Але я не відступаю і далі буду робити все для того, щоби тримати свою пасіку, вносити і свій вклад у відродження й розвиток бджільництва на нашій Україні.

І ще декілька міркувань з цього приводу. На мою думку, всі пасіки колгоспів і радгоспів треба негайно передати у власність пасічникам, забезпечити їх обладнанням для збирання бджолиної отрути, пилку, маточного молочка. Знаю, що деякі пасічники бояться, що при збиранні отрути бджоли гинуть. Можу запевнити, що ні, а навпаки — ще краще розвиваються. Зрештою, бджола живе влітку 30—50 днів і все одно віходить. То чому ж не взяти з неї отрути? Але цього не варто робити в серпні.

Бджоли захищають своє гніздо самі. А от вулики від двоногих злодіїв доводиться захищати самим пасічникам. Пасіку на 100 бджолосімей можуть цілком доглядати три пасічники. Це економічно незалежний осередок, який

букально через рік зможе лише за рахунок реалізованої отрути збудувати таку пасіку-фортецю, як у мене. А вона, до речі, дуже вигідна, корисна. Бо, щоб збільшити виробництво продуктів бджільництва, пасічники повинні жити разом з бджолами. Тоді можна надати їм своєчасну допомогу, а самому пасічнику звільнитися від усіх хвороб, радіонуклідів, нітратів, дихаючи в павільйоні цілющим повітрям. Я, наприклад, навіть у ньому сплю. У такому ж павільйоні можна розмістити 20—30 чоловік, бажаючих лікуватися, ніби у своєрідному бджолосанаторії. Крім того, в таких умовах дуже зручно збирати бджолоотруту, не зважаючи на кліматичні умови. У дощову погоду навіть збільшується її кількість і підвищується якість. Також добре вирощувати маток з штучним заплідненням.

Для швидкого нарощування сімей весною тримаю в павільйоні 20 градусів тепла і одержую 2—3 відводки. Перші з них переселяю в пересувні павільйони і вивожу на медозбір, підсилюючи їх розплодом, тобто роблю сім'ї-медовики. На головному взятку матки ізолюю, до відкачування меду збираю отруту. При відкачуванні меду бджоли струшую в барабан-касету для термообробки. Ті сім'ї, які не оброблялись у час відкачування меду, обробляю термоспособом у жовтні-листопаді, очищаючи все гніздо і стельові дощечки від прополісу. Хімією проти кліща не користуюся, бо вважаю, що краще застосувати термоспособ один раз на рік.

У такій пасіці-фортеці можна використовувати будь-які методи пасічникування. Наприклад, маючи 3—5 пересувних павільйонів по 20 бджолородин у кожному з вуликами системи Делона, кожної весни в стаціонарному павільйоні на 100 сімей з вуликами системи Дадана з загальним підігрівом можна нарости корпуси вуликів Делона і відправити на медозбір та ще й зробити бджолопакети з рамкою Дадана. Якщо з'являться заразні хвороби, то бджолосім'ї можна переселити в запасні павільйони, а вивільнені продезинфіковати. Всі роботи виконуються в будь-яку пору дня і ночі, місяця і року.

На закінчення хочу звернутися до всіх пасічників із закликом об'єднатися в одну організацію власників пасік, щоби не було того поділу на промисловиків і любителів. Тільки тоді ми піднімемо занедбане бджільництво, а воно за короткий час зробить нашу землю багатою. Бо це і екологія, і врожайність садів та полів, і жа і здоров'я людей.

Думаю, що тепер у нашій незалежній Україні перешкод для цього не буде. Треба тільки працювати так, як бджоли. І матимемо все, чого нам бракує.

І. Присяжний,
власник козацької пасіки-фортеці,
м. Червоноград Львівської області.

Від редакції. Фотографії пасіки — фортеці вміщені в № 2 журналу «УП».

Усе, що має душу, любить...

І сам не відає, чому 3 роки тому без будь-яких вагань пристав на пропозицію зоотехніка по пасічництву при тодішньому Ульяновському РАПО Валентини Федорівни Капріор прилучити своїх вихованців — майбутніх сільських будівельників — до пасічництва. — Можливо, розмірковує у розмові зі мною директор Ульяновського СПТУ № 11 Володимир Іванович Крижанівський, — спав на думку вислів одного мудреця, що бджоли врятають світ, а, значить, і наші зранені душі. А, можливо, я подумав у ту мить, що через спілкування з рідною природою, її дивовісвітом, маленькі, але вже у багатьох випадках скалічені, душі дітей вилікуються від байдужості, цинізму, черствості, зла. Бо стільки цього довкіл, що сам нерідко впадеш у відчай. А на що у цьому немилосердному світі надіялись хлопцям і дівчатам-сиротам і напівсиротам, що потрапляють до нас переважно зі шкіл-інтернатів? Та думка не дає мені спокою, виснажує, а разом з тим обнадіює. Рецепт лікування на диво простий: доброта, милосердя, любов. Усе, що має душу, — любить...

— І, знаєте, затія вдалася, хоч не без труднощів, неймовірного напруження сил, — пригадує директор. — Терміново дали оголошення в районній газеті «Ленінець» (до речі, вона так і досі називається. Та й наша Ульяновка перейменована у 1924 році. Хоч яка була поетична українська назва — Грушка. Що поробиш, нас змушували силоміць до ідолопоклонства і досягли на цьому терені неабияких успіхів, особливо у культивуванні безпам'ятства до своєї історії). Володимир Іванович скрушно зітхає, ніби вбачає у цьому й свою вину, потім якусь хвилю мовчить, бадьориться і каже, що все повертається на «круги своя». Народ України зробив свій вибір, пробудився. І вже його не присплять...

— Даруйте, що почав з оголошення в газеті про набір у групи пасічників, а перешов на історію рідного краю. Хоч все воно у нашому житті взаємозв'язане. І про те, що наболіло, серце не мовчить. Так ось: охочі до пасічництва не забарились, навіть колгоспи спрямували хлопців і дівчат в училище. У 1989 році сформували перші дві групи відповідно з середньою і восьмирічною освітою. Починали, можна сказати, на голому місці, бо ні викладачів не було, ні матеріальної бази. А тут ще клопоти з будівництвом побутового корпусу додалися. Крутились, мов білка у колесі, але затій не полишили. Тепер усе, здається, позаду. І корпус збудували, і пасічницьку справу довели до пуття. А цього навчального року окрім трьох груп пасічників готовимо ще пасічників-тепличників.

— Либонь, — запитую, — училище має й власну пасіку?

— Авжеж, — світяться радістю і гордістю втомлені очі Володимира Івановича. — 38 бджолосімей маємо, самотужки у пасічників закуповували, а колгосп імені Шевченка, де я колись працював, виділив 5 гектарів невгідь за 7 кілометрів від училища. Прекрасне місце для пасіки. Байрак, тихо, затишно, є звідки бджолам взяток брати. А ще ми з дітьми посадили 300 фруктових дерев, а-поміж них — липу, акацію. Нехай бджілки хазяйнують. А весною з своїми вихованцями висадимо по

гектару картоплі, городини, 25 сотих полуниць. Так, знаєте, хочеться, щоб наші діти мали те на столі, що при батькові й матері. Я завше кажу вихователям, майстрям, педагогам, що доброю порятуємо світ, що в тих дітях майбутнє нашої матері-України, котра віками двигає тяжкий хрест долі. А тепер ще Чорнобиль накинув на її голову чорну хустку. Тож мусимо вижити і ніколи більше не допустити нових чорнобилів.

...Великої душі чоловік Володимир Іванович Крижанівський — директор Ульяновського середнього професійно-технічного училища, який добровільно звалив на свої плечі цю нелегку ношу. Чула мимохідь, як радив йому один з майстрів, щоб ішов до дітей не лишень з пряником, а й з батогом, бо вони на голову вилізуть.

— Не можу я, розумієш, по-іншому, — гаряче доводив. — Життя їх зма-

лечку било. Тож хто їм вділить хоч часточку любові?

— Наївний ти мрійник, — спересердя випалив майстер. — Тут на своїх не вистачає часу й терпіння, а ти чужими переймаєшся. Гадаєш, матимеш вдяку?

Не відаю, чи від усіх вихованців, але по тому, як бігли йому назустріч двоє дівчаток і, тулячись, як до рідного, виказували свої болі, зрозуміла, що для них Володимир Іванович — найрідніша людина.

Л. Корінченко
Кіровоградська область

Пасіка Г. О. Делявського з селища міського типу Золотий потік Тернопільської області.

Фото Б. Рудки.

Весняний огляд пасіки В. О. Семаком з с. Соколів Бучацького району Тернопільської області.

Фото Б. Рудки.

Ось так ми пасічникуємо

Даються нам, пасічникам, як то ка-
жуть, взнаки то зима з несподіваними
морозами і частими відлигами, то про-
холодне й дощове літо. Запитаєш ко-
гось з колег про справи в бджільницт-
ві — і майже завжди почуюш нарікання,
що багато підмору в бджолосім'ях,
а деякі взагалі гинуть.

Та якби то тільки погода нам шкоди-
ла. Для нормального розвитку бджіль-
ництва в нашій місцевості взагалі нема
належних умов. У лісах, наприклад,
переважають хвойні дерева, рідко зу-
стрічаються липи, клени. У колгоспі
хоч і вирощують ріпак, але користі
з нього ми не маємо, бо косять його,
коли захочутъ. Найчастіше в травні, ко-
ли виплоджується нова зміна в сім'ях
бджіл. Комахи масово гинуть під час ко-
совиці зеленої маси. Гречки висівають
у господарстві лише 20—30 гектарів
на найгіршому полі, і то, як правило,
майже за один день. І як випаде період
цвітіння під час дощів або в спеку, то

нема ні зерна, ні меду. А агрономам
це зовсім байдуже.

Щодо пасічників, то їх є чимало
в нас. Але їх можна поділити на два
види. Бо одні справді люблять природу
і бджолу, все роблять для того, щоби
вона жила, а другі розводять бджіл
тільки заради власної наживи і щоби
мати чим похвалитися: мовляв, я теж
маю пасіку.

Вулики переважно типу українських,
лише в деяких старших за віком па-
січників є ще Левицького (слов'яні),
рідко в кого можна побачити лежаки.

По селях організовані товариства
пасічників-любителів, є і районні. Але
роботи їх не видно. Едине те, що зби-
рають внески, які ми сплачуємо, скла-
дають відомості на бджолосім'ї, на
основі яких розподіляють цукор, якщо
він є. А організаторської роботи, до-
помоги бджолярам і контролю нема.
Тому й виходить так, що один пасічник
бореться з кліщем, а інший сміється
й каже, що в його вуликах цього шкід-

ника нема, хоч пасіка поруч. То так само, як один господар ретельно знищує на картоплі колорадського жука, а його сусід навіть вухом не веде. І який потім наслідок? Байдужість, безвідповідальність ніколи нічого доброго не дають.

Словом, пасік у нас багато, але справжніх пасічників не густо. Кожен хотів би мати користь з пасіки, а от лінуеться посадити якесь медодайне дерево біля дороги чи навіть свого двору. Дехто шкодує грошей на книжку з питань бджільництва чи на часопис «Український пасічник». Кажуть, що ніби дорогий. Та ж досить один кілограм меду продати, щоби передплатити його на цілий рік і мати вдома доброго порадника. Не дивуюся якомуусь малописьменному старенькому дідусею, котрому читати важко, хоч і він може скористатися послугами дітей чи внуків або правнуків. Тож деякі ще зовсім молоді люди, котрі називають себе пасічниками, не цікавляться нічим, байдужі до нашого відродженого журналу. Це свідчить про їх байдужість взагалі до бджільництва.

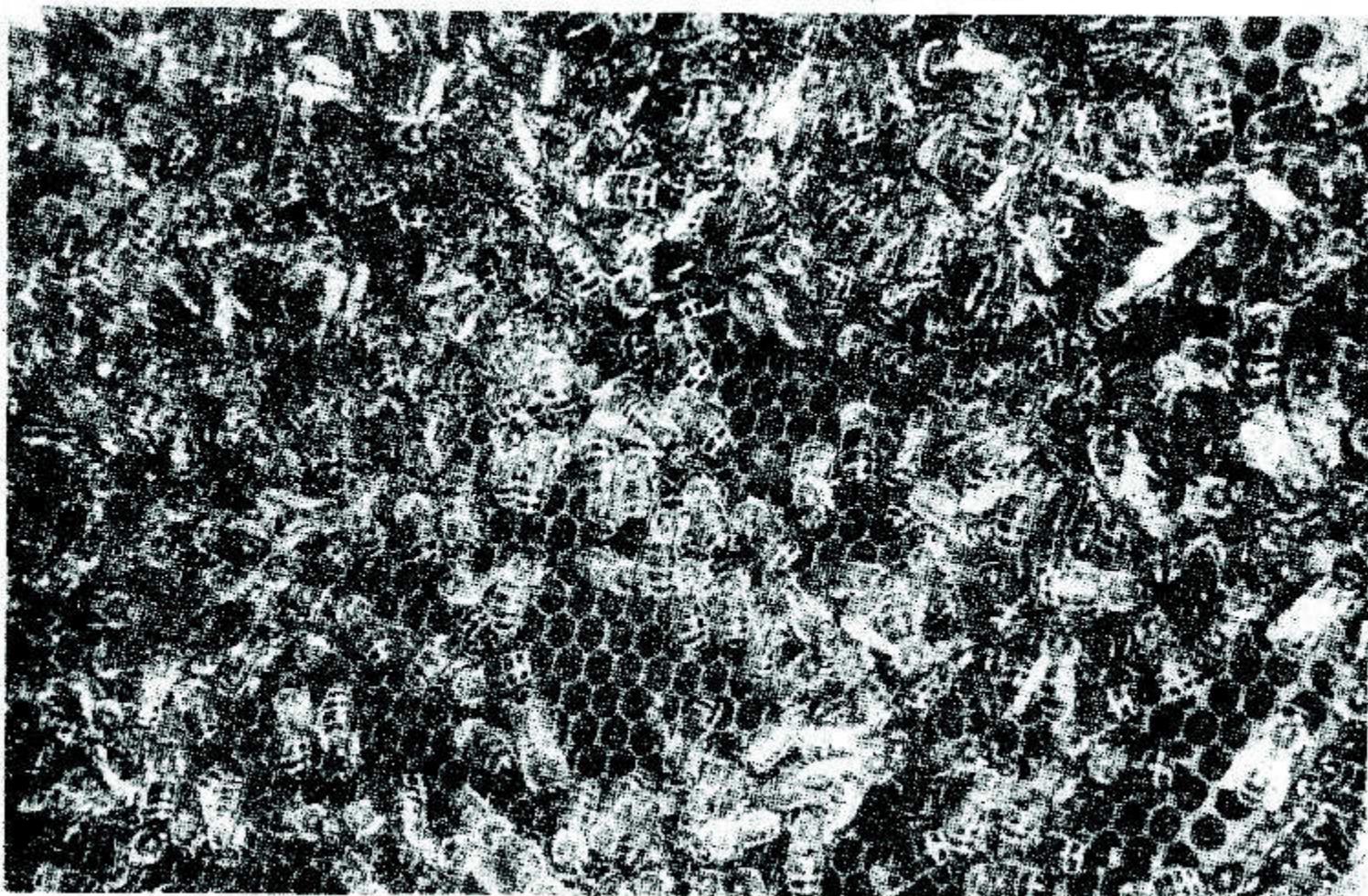

Нині ми живемо вже в своїй незалежній соборній українській державі, про що мріяли довгими роками. Живемо вільними на своїй рідній землі. То ж, давайте, шановні пасічники, кому справді дорога наша працьовита бджола, звернемось до Верховної Ради України, щоби вона якнайскоріше прийняла Закон про охорону бджільництва, проект якого надрукований у 6-му числі часопису «Український пасічник» за 1991 рік. Тягнути з цим не можна, бо інакше дійде до того, що й бджола буде занесена в Червону книгу, як така, що зникає назавжди з природи.

Г. Свирида,
пасічник, с. Устечко,
Кременецького району Тернопільської обл.
ВІД РЕДАКЦІЇ. Просимо пасічників поділитися міркуваннями з приводу думок, викладених у матеріалі їхнього колеги Григорія Свириди з Тернопільщини.

* * * *

Чим тривалішим буде життя перезимованих бджіл, тим більшу кількість днів після зимівлі сім'я збереже свою силу, матка швидше набере темп яйцекладки, бджоли вигодують більше личинок і виростять розплоду, непомітніше для сім'ї пройде відхід старих бджіл.

ПЕРША КОЧІВЛЯ

Між річкою і ліском
Еспарцету ниви...
Заїхали пасічники,
І я разом з ними.

Розставили всі вулики,
Будку — все, доволі!
Псіхали геть, додому,
А я лишився в полі.

Сьомий день дощі холодні
Будку заливають,
А пасічники на печі
Плани укладають.

Скільки є бідонів дома,
Скільки купувати?
Коли рамки піддавати,
Коли мед качати.

Через тиждень приїжджають,
В вулик заглядають:
Бджоли крильцями тріпочуть,
З голоду вмирають.

Стали думати-гадати...
Нічого діяти —
Треба цукор купувати,
Бджілок рятувати.

Не журітесь, панове.
Не тратьте надії,
Дочекайтесь терпеливо
Другої неділі.

Через тиждень знов з'їхались,
Та й ся засмутили:
Бджоли ходять в чистім полі —
Еспарцет скосили.

— Не журітесь, — я їм раджу,
Просіть в Бога ласки,
Щойно тільки розквітає
Еспарцет кавказький.

І на вроду він великий,
На нектар багатий.
І багато він нам меду
Обіцяє дати.

Через тиждень приїжджають —
На пасіці крухо...
Заглядають до вуликів,
А в вуликах сухо.

І тоді вже годі було,
Далі ожидати.
Зараз таки вирішили
Звідти виїзджати.

Приїхали всі додому.
Бджілкам цукру дали.
Ось так воно, любі друзі,
Ми покочували.

Г. Чмола.
м. Львів.

Інстинкт роїння найгостріше проявляється й охоплює цілі пасіки в роки з м'якою теплою весною і жарким початком літа.

Чим більше сім'я буде продукувати молочай менше його витрачати (в гнізді мало відкритого розплоду), тим раніше появиться інстинкт роїння і буде більшим бажання роїтися.

Розрив розплідного гнізда на дві частини — дуже сильний протирайсивий прийом.

Нові сім'ї найкраще формувати в той період, коли материнські досягнуть біологічної зрілості, а природа пробудить і загострить у них природне бажання роїтися.

ЧОМУ СТАЛО МЕНШЕ МЕДУ?

Міф племені аравак (американських індійців)

У давнину бджолині гнізда в борах були переповнені медом. Один індієць прославився мистецтвом знаходити їх. Якось, розрубавши стовбур дерева, у якому було дупло, щоб добрatisя до меду, він почув голос: «Обережно! Ти мене пораниш». Індієць продовжив свою працю обачніше і виявив в середині дупла чарівну жінку, яка

сказала, що її звуть Маба, тобто мед, і що вона мати, або дух меду.

Оскільки вона була зовсім голою, ін-дієць набрав вати і вона зіткала собі оде-жу. Аравак попросив її стати його дружи-ною. Маба погодилася, але при умові, що ім'я її ніколи не буде сказане вголос. Бага-то років вони прожили щасливо. Чоловік прославився відшукуванням меду, а дружи-на — вмінням готувати медові напої — кас-сірі й пайваррі.

Скільки б не було запрошено гостей, їй достатньо було подати один глечик напою і його завжди вистачало, щоби всі мо-гли вдосталь напитись.

Але сталося так, що глечик осушили, а муж напідпитку вважав за потрібне ви-бачитись перед гостями. «Наступного разу — сказав він,— Маба приготує більше».

Заборонене слово було вимовлене. Дружина одразу ж перетворилася у бджо-лу і полетіла, незважаючи на всі намагання чоловіка затримати її.

Підготував Я. БАЦІЦ.

Не тільки солодкий мед...

Дуже давно пізнали й оцінили бджо-лу наші предки. Мед, прополіс, віск у старі часи були одними з основних товарів для заморської торгівлі. Я заці-кавилася, яке місце посідає індиві-дуальне бджільництво в Іванівському районі Одеської області. На запитання відповів голова районного товариства пасічників Степан Назарович Лизогуб.

— Степане Назаровичу, кажуть, що у нашому районі є багато бджолярів-любителів. Серед найбільш залюблених у бджільництво і Ви. Це правда?

— О, пасічників у нас багато. Тому й створили районні товариства. Бджіль-ництвом займаються люди різного віку і професій — у нашому районі таких аматорів 379. У селах району (на території кожної сільради) діють первинні товариства. Їх 15. Найбільш чисельні у Червонознам'янці (58) і Іванівці (57). Наші бджолярі утримують на своїх індивідуальних пасіках 7228 бджоло-сімей. Як для такого невеликого райо-ну — це вже солідна цифра.

— А яку користь дають району інди-відуальні пасіки?

— Користь однаєва як від індиві-дуальних, так і від колгоспних пасік. Адже бджоли — це не тільки мед. Дав-но люди запримітили, що ці золоті ко-махи, збираючи з квітів пилок і нектар, сприяють запиленню багатьох сільсько-господарських культур і тим підви-щують їх урожайність. Наприклад, якщо пасіка знаходиться на соняшнико-вому полі, урожайність соняшника підвищується на 30—35 процентів, квітка дає майже 90 % виповненого на-сіння і вага його з однієї квітки на 20 грамів вища, як у самозапиленої. Греч-ка теж при запиленні її бджолами дає більший урожай, ніж при самозапилен-ні (на 30—40 %) і краще зерно. Плодо-ві дерева щедро плодоносять, якщо в місцевості, де вони ростуть, є багато бджіл. Не дивно, що з Молдови, (там багато садів) приїжджають до нас садівники і пропонують господарям ви-їжджати до них разом з пасіками в час цвітіння плодо-ягідних дерев. Органі-зовують для цього безкоштовне пере-vezення. Ба, навіть платять пасічникам, як грішми так і фруктами. Який же ре-зультат такої спільноти роботи? По-пер-ше — хороший медозбір, по-друге — урожай городини чудовий. Обидві сто-рони (садівник і пасічник) залишаються задоволені.

— Побутує думка, що найбільш пов-но плоди і насіння сільськогосподар-ських культур зав'язуються тоді, коли бджола відвідує одну і ту саму квітку кілька разів. Це правда?

— Так, квіти гречки, конюшини по-требують дворазового відвідування, соняшника — шестиразового. А от кві-ти баштанних культур дають добре роз-винуті плоди лише при 20—30 відвіду-ваннях бджолами кожної квітки. Наве-

ду ще факти. Думаю, що вони зацікавлять як пасічників, так і фахівців рослинної галузі.

Гектар саду потребує для запилення дві-три бджолосім'ї; гречки — дві; соняшника — дві, еспарцету — дві-три; конюшини — три-чотири; люцерни — чотири-шість; огірків, баштанних культур — на два гектари одну бджолосім'ю.

— Сьогодні по всій країні пасічники відчувають труднощі з інвентарем для бджільництва. В Іванівці його теж, звісна річ, не придбати!

— Безперечно, працювати на пасіці без спеціального інвентаря неможливо. Поки що дістаємо його хто і де може — в Одесі у спецмагазині, на ринку, дехто користується саморобним. І цю болючу проблему бджолярів старається вирішити товариство. На зустріч нам пішов райвиконком. На базарній площі виділили приміщення для спецмагазину. Зробимо ремонт і торгуватимемо там інвентарем з бджільництва, пасічницькою продукцією, різними товарами для пасічників...

— Товариство, як я зрозуміла, робить свої перші кроки!

— Так. Ще не зміцніли ми фінансово. Але стараємося, щоб люди в районі відчули, що є таке товариство. Минулі осені виділили для магазину «Ветеран» мед за пільговими цінами (ветерани змогли придбати його по 18 карбованців за кілограм). Плануємо таким же чином забезпечити медом деякі дошкільні заклади, хворих людей. Де за гроши (за пільговими цінами), а де і безкоштовно. Про це йшла мова на засіданні райради бджолярів.

Знаменитий польський бджоляр доктор Ян Дзержон у книзі «Про вигоду бджільництва» писав, що той, хто займається бджільництвом не для одних вигод, хто з щирою любов'ю доглядає за бджолами й уважно спостерігає за ними, той бував майже завжди доброю людиною, доблесним громадянином і вірним другом.

— Відомо, що особливу небезпеку приносять пасікам хвороби — гнилець, вароатоз. Як на Одещині?

— Позаминулого року в нашій області 65 процентів бджіл на пасіках загинули саме від цих хвороб. Одразу постає питання: як же вберегти пасіки? По-перше — лікування. По-друге, щоб до бджолярства з великою увагою ставились керівники господарств. Ні в якому разі без дозволу ветслужб не слід кочувати з області в область, з краю в край як колгоспним пасікам, так і індивідуальним.

На основі вироблених нашим Іванівським товариством бджолярів положень сесія Іванівської районної Ради народних депутатів ухвалила рішення № 160 від 21 червня 1991 року «Про впорядковане завезення на територію району бджолиних сімей для медозбору і заходи по збереженню бджіл». Це, думаю, багато важить для бджолярів.

А ще, вважаю, було б дуже цікаво, якби у нас діяли ветслужби бджільництва як, наприклад, у Німеччині. Приїжджає пасічник на роботу, а йому вручають документ, де чорним по білому: «На вашій пасіці проведено профілактику вароатозу»...

Іванівське районне товариство пасічників молоде. Але вже з того, як впевнено робить воно свої перші кроки, видно, що через кілька років стане сильним... Адже і його голова, і члени райради, і більшість голів первинних товариств в селах — люди серйозні, не байдужі до того, яке місце займе бджільництво в районі.

С. Потічко.
Одеська область.

Відомий російський бджоляр кінця XIX століття Г. П. Кондратьєв вказував, що бджільництво взагалі — це така справа, яка для свого успішного розвитку вимагає справжнього покликання. І якщо його немає, немає захоплення і любові до бджіл, то таким людям не варто за нього братися.

НА СЛУЖБІ ПАСІЧНИЦТВА

ЗНАЙТЕ ЇХ ІМЕНА

Люди багатьох національностей зробили неоцінений вклад у пасічницьку справу. Імена їх не можуть бути забутими. Адже кожен з нас у тій чи іншій мірі користується плодами їх праці.

У минулорічних номерах нашого журналу ми розповідали про корифеїв українського пасічництва. Продовжуватимемо цю справу й далі. Але віддаймо данину пошані усім, хто життям своїм утверджував благородну пасічницьку справу.

Все життя у пошуках...

У минулому, 1991 році, виповнилося 100 років з часу смерті Степана Дмитровича Вальвательєва і 150 років його винаходу. У 40-х роках минулого століття він сконструював розбірний-лінійний вулик-стояк. Пасічникам це ім'я майже не відоме. Навіть у «Виробничій енциклопедії бджільництва», виданій «Урожаєм» ще в 1966 році, не знайшлося для цієї людини бодай кількох рядків. Не звернув увагу на винахід Вальвательєва і знавець історії пасічництва М. Федосов. Дарма. Бо ще в кінці 19-го століття вітчизняна пасічницька громадськість небезпідставно вважала, що у тодішній Росії він гідний вшанування.

Вдячні нащадки у Польщі зберегли будинок, в якому народився і працював їх прославлений пасічник Ян Дзержон. У належному стані і пам'ятник на цвинтарі, де він похований, чого не скажеш, на жаль, проувічення пам'яті нашого земляка.

Звичайно, що Степан Дмитрович не відкрив партеногенезу у бджіл. Не вдавав він журналів і книг, як його польський колега, не був і почесним членом наукових товариств... Та все ж у пасічництві він залишив помігний слід. Варто відзначити бодай такий факт. У 1860 році на всеросійській виставці сільського господарства та промисловості, що організували Імператорське Всеросійське Економічне товариство і Санкт-Петербурзьке відділення бджільництва, С. Д. Вальвательєв виставив вулики своєї конструкції, а також залиті

медом соти з вензельними прикрасами. «Протягом усього часу роботи виставки вони були її окрасою, тішили і дивували відвідувачів», — так писали про успіх пасічника у тогочасній пресі. Тож виставком належно відзначив його експонати, нагородивши Малою Золотою медаллю. Пізніше, у списку, що подав «Русский пчеловодческий листок», його ім'я стояло поруч з багатьма відомими на той час іменами майстрів пасіки.

Біографія Вальвательєва містить надто скупі відомості. Народився у 1808 році. Батько служив у судовому відомстві Чернігівської губернії. З дитинства пізнав красу пасічництва, з чим пов'язав усе своє життя. Цьому також сприяло належне виховання в сім'ї, яке ґрунтувалося на засадах поваги до праці, гуманізму, на ідеях служіння просвітництву, що було притаманне багатьом сім'ям тогочасної інтелігенції.

Здобувши у Харкові університетську освіту, Вальвательєв вступає на державну службу. Та невдовзі подає у відставку, щоб повністю присвятити подальше життя улюбленийій справі. Для цього використовує садибу, що належала його тітці, вдові дійсного статського радника, Крестовській. Тут, у селі Висоцькому неподалік Санкт-Петербурга, почалися його невтомні пошуки вдосконалення конструкції вулика, щоб поліпшити продуктивність пасіки.

У чому ж полягає новаторство С. Вальвательєва?

Його лінійний вулик-стояк — це 4-стінний розбірний корпус на декілька «поверхів», на зразок 2-корпусного чи багатокорпусного. В такому вулику не було рамок, натомість закладалися лінійки у вигляді верхнього бруска в сучасній рамці або як у вулику Делона. До цих лінійок бджоли кріплять соти. Вулик такої конструкції був ніби переходною ланкою від колоди до рамкового. Він суттєво відрізнявся кількістю корпусів, будовою і своїми розмірами від конструкції Дзержона, тобто чотиристінного нерозбірного стояка на зразок вулика П. Прохоповича, розділеного всередині на 3 частини, де замість рамок були лінійки. Вулик Вальвательєва ще більше відрізнявся від тих, якими користувалися на той час багато його співвітчизників.

Свое нововведення винахідник базував не на голому місці. Добре знат і бачив чимало систем, знайомився з конструкцією свого знаменитого земляка; у 30-х роках втуличний вулик П. Прокоповича вже набув поширення не лише у Пальчиках, а й на Чернігівщині і в сусідніх з нею губерніях. Однак він прагне розробити таку систему, яка б максимально сприяла повному використанню робочої енергії бджіл, даної їм природою. За взірець бралось природне житло комах — дупло. З вулика Прокоповича залишається його чотиристінна конструкція з квадратним поперечним перерізом і кількома відділеннями, щоб бджоли мали змогу переходити у кожне з них. Збережено і принцип рухомості рамок-лінійок.

Якщо гніздо бджіл у вулику Прокоповича нерозбірне, то конструкція Вальвательєва передбачала можливість, частково розібравши вулик, вийняти стільник, щоб визначити стан сім'ї, її розвиток. На його думку, лінійний вулик зручніший і для комах, і для тих, хто їх обслуговує. У вузькому вулику продуктивність вища, матка в ньому розвиває більшу несучість, повністю освоює рамку. Бджоли у сприятливих умовах заготовляють більший запас корму для належної зимівлі.

С. Д. Вальвательєв розглядав вулик не лише як житло для комах, а й як знаряддя праці, за допомогою якого одержують продукцію пасічництва. Винахідник досяг того, чого повсякчас прагнув, і результати власної практики підтвердили вірність пошуку.

На жаль, пасіка С. Вальвательєва мала таку ж сумну долю, як і багатьох інших прогресивних бджолярів. Недостатня кормова база (поля переорювалися, ліси інтенсивно вирубувалися) зменшувала медозбори. Бджоли потребували додаткової підгодівлі, а отже, додаткових затрат. Навіть ретельний догляд не допомагав утримувати потрібну кількість бджолосімей. Якщо у кращі роки пасічник мав до 60 вуликів, то на схилі літ їх чисельність зменшилась удвічі.

Сучасники згадували, що Степан Дмитрович був енергійний, завжди бадьорий, діяльний. Ще за 3—4 дні до його смерті ніхто не гадав, що вона так швидко настане. А спричинилось до цього крупозне запалення легенів. 11 травня 1891 року його не стало. Похований С. Д. Вальвательєв у Висоцькому.

Немає статистики щодо розповсюдження вулика конструкції Вальвательєва. Але і сучасники новатора, і теперішні пасічники дотримуються його основного принципу: вулик повинен бути вертикальним і багатоярусним. Цим вимогам успішного пасічництвування він залишився вірним упродовж усього свого творчого неспокійного життя.

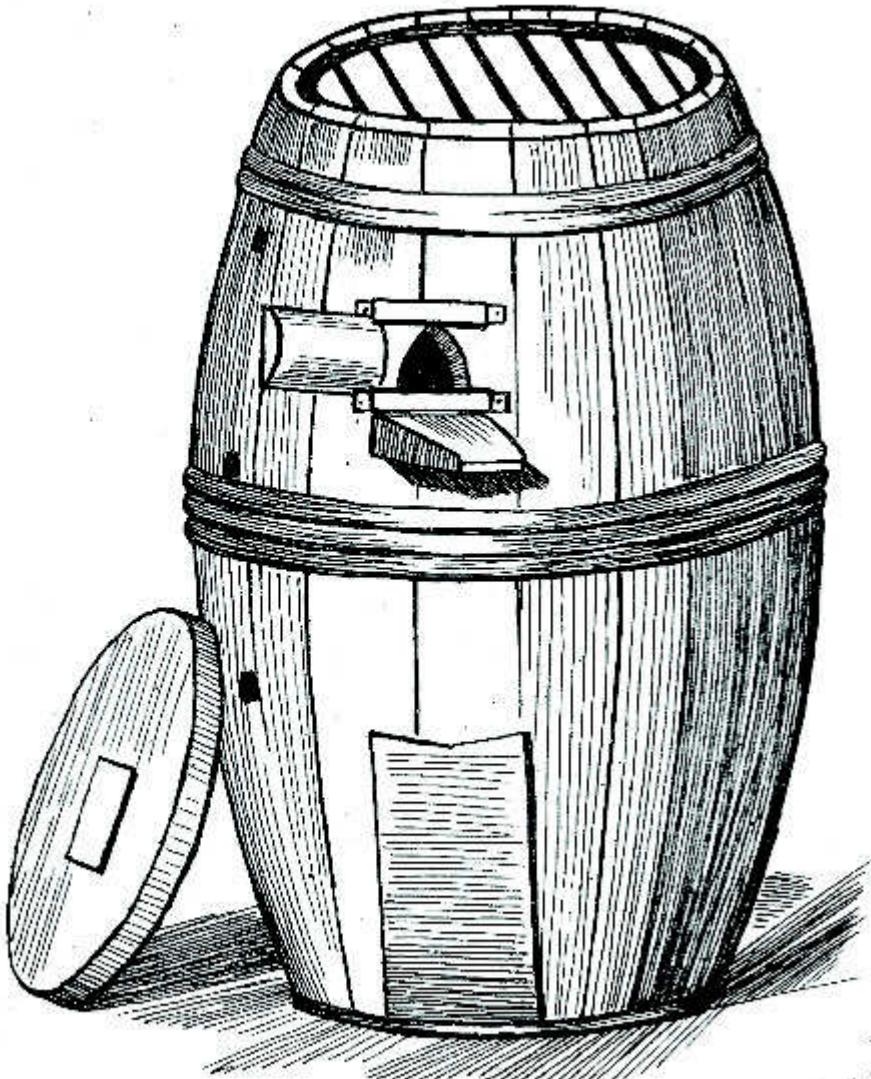
Л. Зевахін.
м. Запоріжжя

ЮЛІАН ЛЮБЛІНЕЦЬКИЙ (до 190-ї річниці з дня народження).

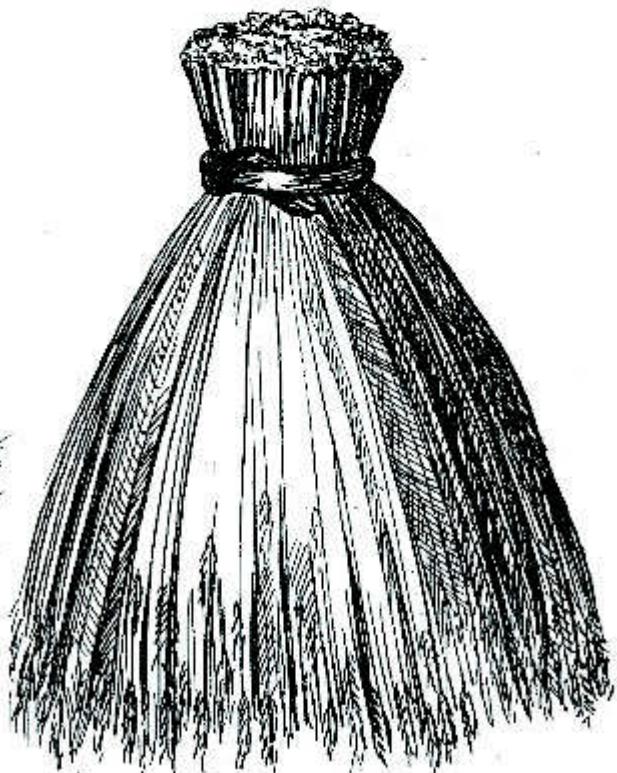
Юліан-Роман Люблінецький, один із найвидатніших пасічницьких публіцистів в Європі, засновник школи пасічників в Перешиблянах Бережанського повіту, народився 18 лютого 1802 року в селі Кути, під Олеськом, Золочівського повіту Львівського воєводства в інтелігентній спольщенній родині (батько — поляк, мати — українка).

Був незрівняним пропагандистом Дзержоновських вуликів і методів господарювання. Освіту одержав у Львівському університеті. Працював суддею і управителем приватних маєтків. Бджільництвом цікавився постійно, починаючи з 1826 року і до кінця свого життя. Досліджував біологію бджолиної сім'ї, експериментував з різними системами вуликів і методами пасічництвування як в Галичині так і за кордоном. Переконавшись, наскільки недосконала тогчасна бджільницька наука, Юліан Люблінецький, вивчивши природу бджолиної сім'ї, вніс значні корективи в конструкцію майже всіх місцевих систем вуликів і у методи господарювання в них.

У 1851 році він звільнився із займаних посад, купив земельну ділянку в Перешиблянах Бережанського повіту і повністю присвятив себе бджільництву. В 1857 році заснував школу при своїй пасіці, яка за перший рік підготувала 40, а за другий — більше 90 учнів. Школа користувалась великою популярністю серед пасічників. За корисні праці і досліди в бджільництві Юліан Люблінецький був нагороджений почесним званням члена господарських товариств у Львові і Кракові. Був також ініціатором

Рисунки М. Мельника

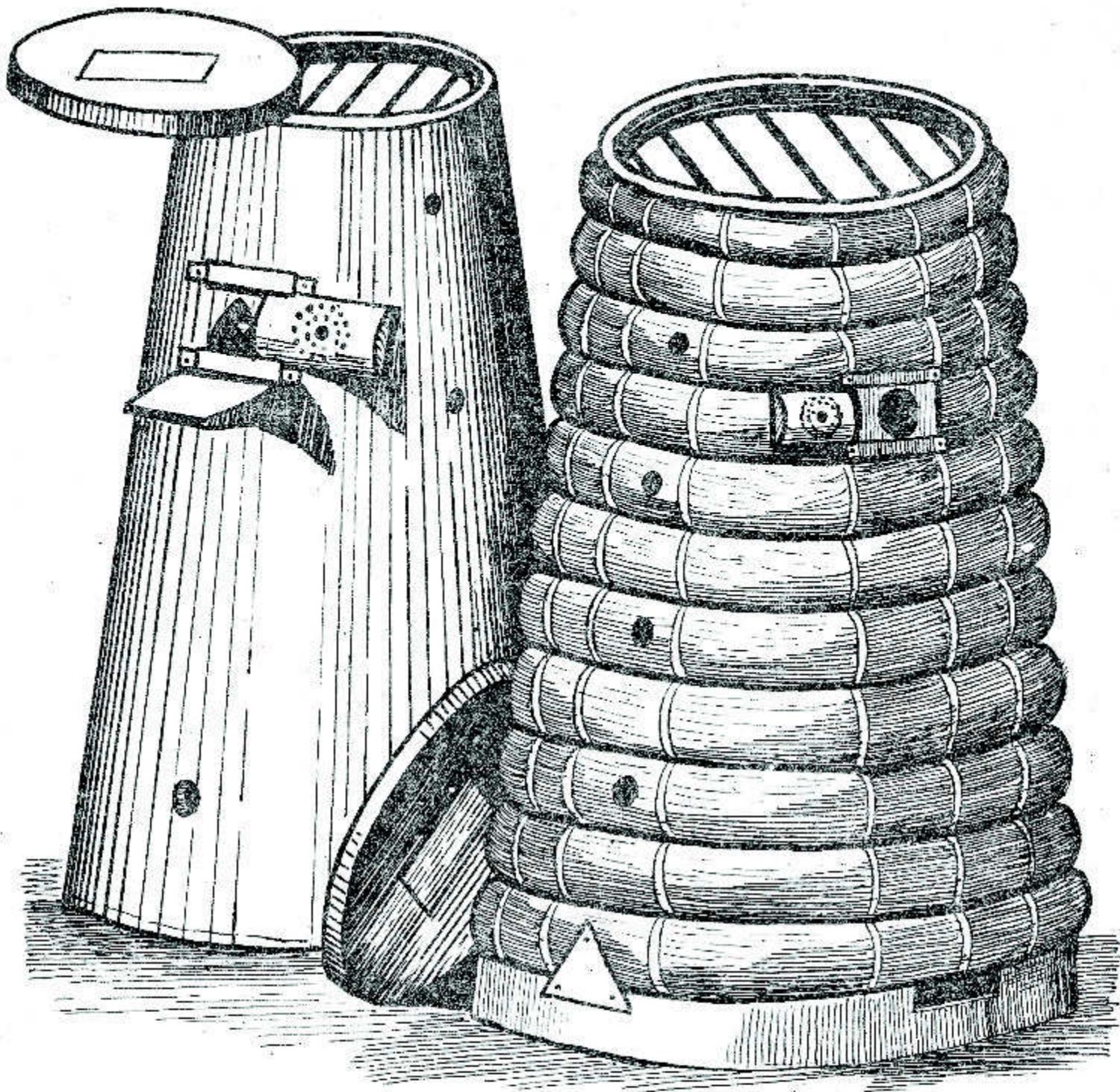
На рисунку 1 показаний вулик, що мав назву «Подільський малий затворний стояк». Поруч — дашок у вигляді снопа.

утворення пасічницької секції при господарському товаристві у Львові. Дослідник друкував свої праці у польських та німецьких журналах. У 1856 році видав польською мовою «Пасіка у вуликах Дзержона», у якій радить, як будувати ці найдешевші вулики і як насаджувати та доглядати у них бджіл найпростішим способом.

Європейську славу Люблінецький здобув виданням у Львові в 1859—1860 роках триромної праці «Детальна практична наука для пасічників» (рекомендації щодо догляду бджіл, швидкого їх розмноження, отримання максимальних прибутків як у Дзережновських, так і у вітчизняних вуликах). Видана польською мовою, на той час це була найпопулярніша пасічницька книга в Європі. В Польщі праці славного бджоляра неодноразово перевидавались, зокрема і у післявоєнні роки. Чудові праці Юліана Люблінецького привернули увагу українських та російських пасічників. Сприяла цьому публікація його статей, вміщених Херсонським пасічником І. І. Гулаком на

сторінках «Земледельческой газеты», яка друкувала різні матеріали на сільськогосподарську тематику, в тому числі й бджільницьку. У 1867 році І. І. Гулак зробив повний переклад цього видання, і в цьому ж році у С.—Петербурзі воно вийшло російською мовою (2 томи, 4 частини) під назвою «Полное практическое руководство для пасечников». Цим І. Гулак зробив важому послугу українським і російським пасічникам. Книга хоч коштувала дорого як на той час (5 рублів), швидко розійшлася, і в 1876 році виходить другим виданням під редакцією А. Чупорського і К. Ключенка. Ділова і змістовна книжка містить в основному практичні поради стосовно ведення пасічницького господарства і догляду за бджолами.

Іноді Люблінецький повторюється, чим, можливо, наганяє нудьгу на досвідчених пасічників, але новачок, що немає ніякого досвіду і розгублюється при найменших відхиленнях від звичайної практики, знайде

На рисунку 2 бачимо Подільський бездонок (у ньому не було дна).

все у працях цього досвідченого, доброго порадника навіть і тепер, коли практика бджільництва зробила великий крок уперед. Шкода, що цей чудовий посібник є сьогодні бібліографічною рідкістю і на українську мову ніколи не перекладався.

На сході України література українською мовою була на той час забороненою, а в Галичині, де якраз почалось її відродження, переклади не були популярні, хоч видатні діячі українського бджільництва взяли багато корисного для себе із праць Ю. Любленецького, які позитивно вплинули на розвиток бджільництва у Польщі, в Україні та Росії.

На рисунку 3 відображене Подільський слов'янський бездонок.

Помер Юліан Любленецький 13 березня 1862 року, проживши трошки більше 60 років.

Б. Рудка.

Тернопільська область.

Коли матеріал вже було підготовлено до друку, автор надіслав до редакції малюнки вуликів, які водилися колись на Поділлі і, власне, звідти одержали назву. Це були перші перехідні вулики до слов'янських-галицьких, які потім витіснили нерозірні затворні стояки та бездонки. Юліан Любленецький займався удосконаленням цих та вуликів багатьох інших систем.

Про минувшину і будучність

Я вже пенсіонер, працював на колгоспній пасіці 31 рік. Доглядав 100—140 сімей бджіл. Був у числі кращих пасічників, неодноразово отримував премії, нагороди. Мені було присвоєно звання тваринник першого класу, маю диплом за 1981 рік «Кращий пасічник району». Ніде правди діти: добитися слави пасічнику не просто. По-перше, він мусить досконало знатися на бджільництві, бути надзвичайно праце-любним. Позаяк пасіка — жива фабрика, що виробляє цінні продукти харчування з лікувальними властивостями.

Бджільництво, як я переконався, залежить від трьох основних факторів:

1. Сильна продуктивна пасіка.
2. Хороша кормова база.
3. Сприятливі кліматичні умови.

Коли бодай одного з них бракує, то успіху в бджільництві домогтися практично неможливо. Про здорову і продуктивну пасіку мусить найперше дбати сам пасічник. Поживна кормова база залежить ще від правління колгоспу. А щодо погоди, то вже яку Господь

на нашу землю зішло. Рік на рік не схожий, а пасіка повинна жити, давати мед і інші продукти. Тому байдужий, лінкуватий чоловік ніколи не приживеться на пасіці.

Я починав пасічникувати ще в 1957 році, в той час, коли повсюдно пропагували передовий досвід пасічника з Красноярського краю Шалагіна. Потім, пригадую, нашого земляка з Полтавської області Перепелиці. Тепер знаний в пасічницькому колі М. Свириденко з Дніпропетровщини. Звичайно, в кожній області чи районі є майстри своєї справи, які пристосувалися до умов і радують високими медозборами. Багато людей займається бджільництвом, деяким не все вдається, а інші сягають рекордів.

Не знаю, як воно буде надалі: чи збережуться колгоспні пасіки, чи, можливо, приживуться орендні відносини, приватизація?

Як би там не було, пасічництво на Україні мусить відроджуватися. І його стара слава. І наш журнал має цьому найперше прислужитися.

А. Коломацький,
Полтавська область.

З ІСТОРІЇ ПРЕСИ

(продовження)

У четвертому номері за 1991 рік нашого журналу читачі ознайомились з Історією видань по бджільництву українською мовою. Якщо ще врахувати сторінки в господарському часописі «Наше пасічництво», що виходив у Львові у 1910 році під редакцією галицького пасічника Івана Марцінкова, (ци сторінки мали свою нумерацію і були органом пасічницької секції), то всіх українських видань нараховувалось 15.

Тепер коротко опишу історію журналів по бджільництву російською мовою, що виходили в різні роки на Україні ще досить довго і після революції. Це пов'язане з тим, що українська мова офіційно була заборонена і пасічники Наддніпрянщини вимушено користувалися російською. Частково потрапляли сюди й українські видання із Західної України. Так, у Галичині, при сильній боротьбі галицьких москофілів і протистоянню їм «Товариства імені Шевченка», заснованого у 1873 році, виходить перша книжка по бджільництву українською мо-

вою «Пасіка» (автор о. Микола Михалевич, Львів, 1877 рік).

Східна Україна в цей час продовжувала русифікуватись і тільки в 1904 році в С.-Петербурзі вийшла перша книжка українською мовою «Бджільництво» (автор Ф. І. Немаловський). Журнали ж продовжували видаватись досить довго після революції. Так, перший «Єжегодник пчеловодства» виходив у Києві в 1895—1901 роках під редакцією Олекси Андріяшева, журнал «Пчела» у Єкатеринославі (Дніпропетровськ) у 1900—1914 роках. Редактував його Казимір Новосельський. Так довго і вміло видавати часопис міг тільки істинний пасічник. За великі заслуги в області бджільництва перше товариство на Волині, котре обслуговувало Кременецький повіт у волосному містечку Вишнівець, обрало в 1910 році Казиміра Новосельського своїм почесним членом.

У Києві (1903—1905 рр.) виходить журнал «Труды Южнорусского общества пчеловодства» (редактор Олекса Андріяшев). Журнал «Пчеловод и садовод» видався теж у Києві в 1906 році під редакцією О. Н. Палейчука.

Ще виходив тут «Листок пчеловода» у 1906—1907 роках, який редактує той же Олекса Андріяшев. З 1910 по 1913 рік у Києві видається двотижневик «Пчеловодный мир», редактором якого був губернський інструктор А. Е. Тітов. Щоб досконало опанувати пасічницьку справу, Тітов провів понад п'ять років в Америці, де, працюючи простим пасічником, вивчав бджільництво Америки. Похвально, що журнал «Пчеловодный мир» друкував дописи і українською мовою.

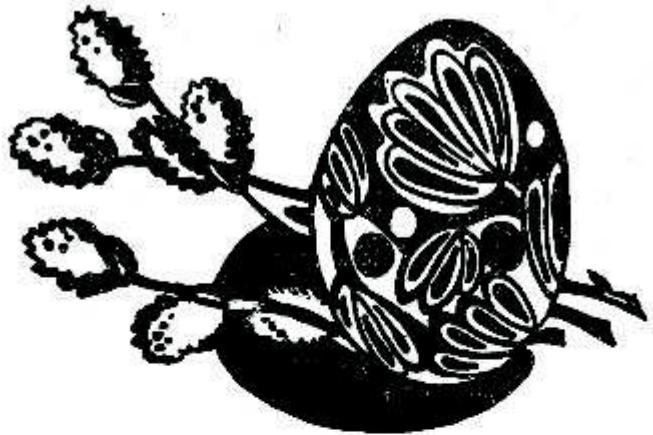
Досить цікавим був «Голос пчеловода», що друкувався в Житомирі в 1913—1915 роках спочатку один раз на місяць, а пізніше, як двотижневик. Редактував цей популярний журнал губернський пасічник І. Ковалев. В Одесі в 1910—1916 роках видавався «Листок пчеловода», редакторами його були спочатку А. П. Сиромятников, пізніше Сергій Шелухін — член управи «Всеслов'янського Союзу пасічників», опісля професор «Вільного університету у Празі», колишній сенатор і генеральний суддя, міністр судівництва У. Н. Р. Цей журнал, редактований Шелухіним, подавав гарні звичаї, поради пасічникам, історичні нариси з українського бджільництва.

У Єкатеринославі (Дніпропетровськ) Казимір Новосельський редактував в 1911—1913 роках журнал «Пчеловодное хозяйство» — один з найцікавіших ілюстрованих часописів на Україні російською мовою. У 1918 році видавався ще «Харковской пчеловодный журнал». В Одесі в 1926—1928 роках друкувався журнал «Пасека», редактор В. Бертенсон. До речі, він найдовше видавався російською мовою. Щоправда, вміщувались в ньому й дописи українською мовою.

В Одесі друкували також журнал «Обучение пчеловодства в начальной школе». Виходив він у 1913—1915 роках.

Шановні пасічники! Ви дізнались, які журнали по бджільництву видавались на Україні і де саме. Давно минула ця журнална лихоманка, коли чи не кожна область мала свій часопис по пасічництву. Однак довгий час на Україні пасічники не мали зможи читати професійні видання рідною мовою. Тепер цей час настав. Ми відродили один із найпопулярніших журналів українською мовою. Відродили з надією і вірою, що «Український пасічник» буде з кожним номером цікавішим та якіснішим. Багато буде залежати від нас самих. Тож треба всім пристати до цієї благородної праці і свої побажання та дописи присилати до редакції «УП», тим сприяючи відродженню доброї слави українського пасічництва.

Б. Рудка.
Тернопільська область.

З редакційної пошти

Добрий день, «Український пасічник». Перш за все хочу поздоровити Вас з незалежністю України, з зародженням нової держави.

Отримав від Вас чотири номери журналу за 1991 рік. А це думаю, чи не вийшли наступні номери. Якщо так, то вишилі будь ласка. Враження від перших номерів чудові, але фотографії поганенькі. Тож прийміть десятку на фотообладнання.

В. Канавець,
студент Української
сільськогосподарської
академії.

* * *

Повідомте адреси надійних бджолиних господарств, де б можна було придбати племінних бджоломаток, пакети карпатської породи. Це колективне прохання.

Р. S. Бджолорозсадники в межах України.

I. Коваленко.
с. Термахівка Київської області.

* * *

Троє пасічників із Закарпаття хотіли б придбати апаратуру для збирання бджолиної отрути та пройти курси по її збиранню. Якщо можливо, то порадьте, де і коли це можна зробити.

Д. Шекета.
Міжгірський район Закарпатської області.

* * *

Готую в журнал «Український пасічник» деякі пристрой. На публікацію одного з них відгукнувся пасічник-любитель з Тверської області. Я на себе взяв сміливість запросити його співробітничати з журналом «Український пасічник» і ділитися на його сторінках своїми винаходами. Вислав йому адресу редакції. Сам я передплатив на 1992 рік журнал «Український пасічник».

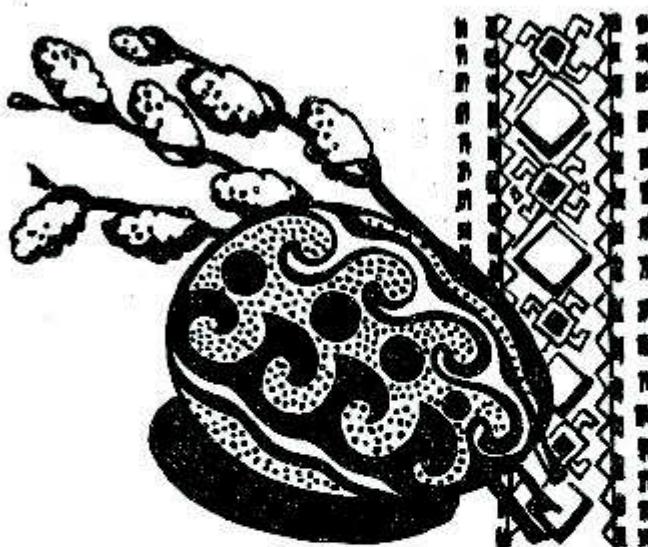
З. Масло,
с. Кожанка Фастівського району
Київської області.

* * *

Хотілося б знати, які ціни будуть на продукцію бджільництва. До вільних цін на кожному кроці пасічників обдурювали. Добре було б, якби вони формувалися стосовно вартості меду, а саме: віск — 2,1 медоодиниць, прополіс — 34,2, матка плідна — 2, бджолородини чотири рамкові — 31 медоодиниць.

Вважаю, що є потреба опублікувати в журналі як це питання буде вирішуватися.

Н. Марченко,
пасічник з Донецької області.

ПРИКАЗКИ ПРО БДЖОЛУ

Рій, що вийде по Іллі, не зимує на гіллі.
Бджола мала, а й та працює.
Бджола працює не для себе, а для людей.
Бджола з дупла, свиня з хліба.
Бджола летить не від меду, але до меду.
Якщо в червні рідкий дощ буває, то у вулику медок прибуває.
Коли червень медовий, то рік не вельми хлібний.
Коли червень сухий — купуй пчілку, а мокрий — корівку.

Бджоли раді цвіту, люди — літу.
Де цвіт, там мід.
Бджола маленька, та мед солоденький.
Без матки і бджілки пропаща дітки.
В кого бджоли, в того і мед.
На добрий цвіт бджола летить.
На свіжий цвіт бджола сідає, а зів'ялий обминає.

Медом води не зіпсуєш.
З медом і долото проковтнеш.
Солодшим од меду може бути тільки сон.
Мед — від ста хворіб.
В міру медом вгостили — набрався розуму і сили.
Рій, котрий ся в маю роїть, за великий віз сіна стоїть.
Добру людину бджола не кусає.
За бджілкою підеш — до меду дійдеш.
Мала бджола, а більше за великого знає.

Зібраав
А. Левицький,
пасічник
Івано-Франківська обл.

ДО ЧИТАЧІВ «УП»

В третьому номері часопису «УП» редакція зверталась до Вас, шановні читачі, про надання журналу допомоги. Ми вимушенні ще раз довести до Вашого відома, що в сьогоднішніх складних економічних умовах редакція журналу витрачає у 5 разів коштів більше, ніж у 1991 році.

До зміни передплатної ціни чекаємо на Вашу допомогу.

Редакція журналу «Український пасічник» доводить до відома пасічників про те, що у неї є можливість надіслати накладною платою певну кількість журналів, які вийшли протягом 1991 року.

Крім того повідомляємо, що кожний бажаючий може передплатити журнал у будь-якому поштовому відділенні. Наш індекс 74509. Ціна одного примірника 15 карбованців.

Офірують на журнал «Український пасічник»

Теребовленське міське товариство Тернопільської області — 500 крб.

Рожнятівське районне товариство пасічників Івано-Франківської області — 320 крб., а також внесли пожертвування в сумі 383 карбованці такі добродії з

смт. Рожнятів —

Атаманчук Б. П., Андрейко В. М., Феняк Т. М., Шаповалов В. О., Котурбаш В. М., Госяк М. В., Казимирович Т. Р., Гренчук І. Г., Марчук М. М., Копчак М. І., Гуцул М. М., Юречко В. М., Дідоха М. М., Волошинович П. В., Андрейко І. М., Юречко Я. П., Мазуркевич С. П., Русин Я. Ю., Яськів В. І., Попович Ф. Ф., Казюк В. І., Ковальчук І. М., Феняк О. І., Феняк І. П., Рудий І. В., Волошинович В. В., Павляк Я. М., Юрченко Я. І., Яремчук В. Д., Юречко Я. М., Книш Д. П., Кулічковський В. І., Ярун Б. М., Боднар О. В., Тренчук М. С., Шлапак Б. І., Городецький Л. В., Сич К. Т., Бойчук М. С., Попович І. М., Федоренко В. П., Бибнів М. П.,

смт Брошнів —

Ляхович М. Т., Косар С. В., Кузменюк П. І., смт Перегінськ —

Марко Б. Р., Стрижак М. К., Семко Ю. Р., Краіло П. М., Кулик Л. В., Кулик Я. Л., Мельниковець О. Л., Лесюк Л. Р., Юречко М. В., Глинка Л. В., Абрам Ф. Р., Мельник М. М., Федірко М. Л., Шляхтич Р. В., Краіло М. П., Тернівський М. Д.,

село Вільхівка —

Кучер В. Й., Попович Т. В., Попович М. М., Шутяк В. І., Попович В. Н., Атаманчук І. Ф., Атаманчук В. В., Проць І. М., Матуляк Р. І., Петровський В. Й., Феняк М. Ю., Матуляк І. Ю., село Камінь — Яськів Т. А.,

село Іванівка —

Кравцов М. Я., Бойчин М. М., Бойчин Б. М., Гуць С. В., Семків М. І., Гуць В. І.,

село Ясеновець —

Стасів В. М., Лютак П. М., Возняк Д. Д., Дирів Г. М., Юречко М. В., Дирів Т. О., Дирів Б. М.,

село Липовиця —

Горблянський Г. Я., Горблянський М. М., Сенів Я. В., Дранчук Л. Д., Стасюк В. Я., Дранчук М. М., Олексин П. Д.,

село Грабів —

Лешко В. В., Фалько М. М., Осташ В. М., Дрига І. В., Дрига М. Е., Сюсько В. С., Лешко А. І., Боян М. Д., Пнімчай В. В.,

село Рівня —

Мельник В. Ю., Бойчук М. П.,

село Слобода Рівнянська —

Кузів І. М., Кузів Я. І.,

село Сваричів —

Рибак М. С., Данилюк П. Ф., Коваль М. В., Коваль В. М., Гаврилишин В. С., Калиній З. Я., Ткачук П. В., Костюк Д. М.,

село Князівське —

Масник О. Ю., Павлів І. Д., Литвин Д. П.,

село Лоп'янка —

Понайда В. П., Ленько Б. М., Лешко Д. М., Дешко М. Д.,

село Сливки —

Гриців Д. Ю., Рараговський Л. О., Бритвак І. І.,

село Н-Струтин — Марій М. Ю.,

село Петранка — Паньків Г. М.,

село Ріпне — Нікіфоров О. Г., Богдан Ф. М.,

село Спас —

Гучко Я. М., Медайдь М. Д., Дикевич В. П., Кузьмич Д. В.,

Село Берлоги — Гриців Г. Р.,

Село Вербівка — Гриців Д. О., Дмитрищак В. О., Яцьків В. П.,

село Верхній Струтин — Янків М. М., село Дуба — Зизда В. М.,

село Дубшара — Дяків В. І.,

село Ілемля —

Тріщ І. В., Зазулин М. І., Пилипів В. М., Кохан Ю. І.,

село Луги —

Ковальчук Я. В., Рішко О. О., Вовк П. М., Сідик В. М., Глібко І. В., Вовк М. С.,

село Суходіл —

Тріщ В. М., Свищ І. І., Понайда П. І., Понайда І. П., Понайда А. О.,

село Липівка — Дяків В. І.,

село Ясень — Богословець М. Д.,

село Осмолода — Кос Л. В.,

село Цінева —

Блайда В. М., Джурин І. М., Грицьків Я. М., Хортів П. І., Грицьків Л. М., Сухарчук І. В., Комар І. О.,

Мацієвський Я. Г. з Львівського міського товариства — 30 крб., Шиндарук П. І. з Луцького району Волинської області — 30 крб., Плетенецький В. Г. з Попільнянського району Житомирської області — 25 крб., Канавець В. М. студент Української сільськогосподарської академії — 10 крб., Варфоломеєв І. А. з селища Демітровка-Степна Кіровоградської області — 25 крб., Бабчук М. В. з Богородчанського району Івано-Франківської обл. — 15 крб.

НАШ РАХУНОК: 000609506 МФО 325644, КОД 290002 АКА «УКРАЇНА» ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

Висловлюємо щиру подяку всім добродіям-пасічникам, районним і обласним товариствам бджолярів-любителів за матеріальну і моральну підтримку журналу «Український пасічник». Міцного Вам здоров'я, щастя і багатого медозбору.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК

№ 4 (квітень) 1992 р.

Щомісячний науково-виробничий, інформаційний масовий галузевий орган Української Спілки Пасічників і Інституту бджільництва імені П. І. Прокоповича Української Аграрної Академії наук.

Відроджений у травні 1991 року.

Головний редактор
М. Д. Осташевський.

Редакційна колегія:

І. Г. Багрій — завідуючий відділом УНДТІ бджільництва.

Л. І. Боднарчук — директор Українського науково-дослідного і технологічного інституту бджільництва.

В. М. Болкот — член Ради Української Спілки Пасічників.

С. Ф. Вербовецький — член Ради Української Спілки Пасічників.

В. А. Гайдар — завідуючий відділом УНДТІ бджільництва.

В. Я. Горчин — заступник голови Ради Української Спілки Пасічників.

І. К. Давиденко — завідуючий відділом УНДТІ бджільництва.

М. П. Дейнека — член Ради Української Спілки Пасічників, пасічник-аматор.

О. Г. Довгалюк — голова ради Львівського обласного товариства пасічників-аматорів.

В. П. Пилипенко — працівник УНДТІ бджільництва.

В. П. Поліщук — завідуючий кафедрою технології виробництва бджолопродукції Академії наук сільського господарства України.

Б. В. Рудка — член Тернопільського міського товариства бджолярів-аматорів.

М. А. Рудковський — член Ради Української Спілки Пасічників, пасічник-аматор.

М. П. Серін — начальник управління сільського господарства і продовольства Львівського облвіконому.

Я. А. Сидоровський — директор ВО «Львів-бджолопром».

М. М. Фенчак — заступник головного редактора.

І. М. Шеленгович — відповідальний секретар.

І. В. Шподарунок — старший зоотехнік Тернопільської бджолоконтори, голова Бучацького районного товариства пасічників-аматорів.

Літредактор-коректор Л. М. Корінченко.

Художній редактор Я. О. Лозинська.

Технічний редактор С. П. Занько.

ЗМІСТ

Л. Корінченко. «Миром Божим світ крається...» 1

ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ДОСВІД

В. Болкот. Двоматочний спосіб пасічництва 2

М. Хащівський. Цукор-пудра у пасічництві 4

М. Субота. Про відродження вуликів українських систем 5

Н. Марченко. На лист від Івана 7

М. Рудковський. У пасічників Ключборка 8

АПІФІТОТЕРАПІЯ

М. Винниківський. Добро мошногірських бджіл... 9

Г. Свирида. Трава доброго настрою 11

Квітковий пилок 12

ЕКОЛОГІЯ І БДЖОЛИ

В. Тивін. Рослина проти нітратів 12

М. Андрощук. Не такий страшний кліщ... 15

П. Ткачук. Маруна одурманює кліща 15

ВІСТИ З КРАЮ

І. Присяжний. Буде бджола, буде Україна 16

Л. Корінченко. Усе, що має душу, любить... 18

Г. Свирида. Ось так ми пасічникуємо 20

Г. Чмола. Перша кочівля 22

С. Потічко. Не тільки солодкий мед 23

НА СЛУЖБІ ПАСІЧНИЦТВА

Л. Зевахін. Життя у пошуках 25

Б. Рудка. Юліан Любленецький 26

А. Коломацький. Про минувшину і будучість 29

Б. Рудка. З історії преси 29

З редакційної пошти 30

Офірують на журнал «Український пасічник» 32

Здано до набору 4.2.92. Підписано до друку 16.3.92. Формат 70×100^{1/16}. Друк офсетний. Папір друкарський № 2. Умовн. друк. арк. 2,6. Умовн. фр. відб. 3,35. Обл. видавн. арк. 3,92. Тираж 16 000 прим. Замовлення 161-2. Ціна 2 крб. 80 к.

Передплатний індекс 74509.

Реєстраційне свідоцтво КП № 403

Адреса редакції:
МСП 290601, Львів, 700-річчя Львова, 63, к. 211.
Тел. 52-16-21.

Розрахунковий рахунок редакції:
000609506 МФО 325644,
Код 290002. Дирекція АКАПБ «Україна» Львів
Львівська книжкова фабрика «Атлас».
290005, Львів, Зелена, 20.

Передплатна ціна 2 крб. 80 к.
Роздрібна — по домовленості

нр 6-7

